

SINILIPU KRITERIUMID RANDADELE JA SELGITAVAD MÄRKUSED

SISSEJUHATUS

Sinilipu programm randadele, sadamatele ja turismilaevadele on rahvusvahelise valitsusvälise mittetulundusliku organisatsiooni FEE (*Rahvusvaheline Keskkonnahariduse Fond*) poolt koordineeritav supelrandadele ja väikesadamatele mõeldud programm.

Sinilipu programm sai alguse 1985. aastal Prantsusmaal. Programm on olnud kogu Euroopas kasutuses alates aastast 1987 ja väljaspool Euroopat alates aastast 2001, mil liitus Lõuna-Aafrika Vabariik. Tänapäevaks on Sinilipp muutunud tõeliselt globaalseks programmiks, milles osaleb aina suurem hulk riike.

Sinilipu programm edendab mageveealade ja väikesadamate kestlikku arengut, esitades kohalikele ametkondadele ja supelrandade haldajatele väljakutse saavutada väga head tulemused neljas kategoorias: veekvaliteet, keskkonnajuhtimine, keskkonnaharidus ja teave, ning turvalisus. Aastate jooksul on Sinilipust saanud austatud ja tunnustatud ökomärgis, mis ühendab turismi ja keskkonnakaitse sektoreid nii kohalikel, piirkondlikel kui riiklikel tasanditel.

Käesolevas dokumendis toodud selgitavad märkused moodustavad kõigile ühise arusaama sinilipu kriteeriumidest ja nende rakendusnõuetest. Selgitavad märkused annavad üksikajalikkude teavet mõõtmiste tegemiseks kohta ja supelrandade Sinilipu kriteeriumidele vastavuse tagamiseks.

Kriteeriumid jagunevad kohustuslikeks ja soovituslikeks. Enamik supelrandade kriteeriume on kohustuslikud, st supelrand peab neid täitma, et seal tohiks heisata Sinilipu. Soovituslike kriteeriumide täitmine on soovitatav, kuid mitte kohustuslik.

Tuleb rõhutada, et käesolevas dokumendis toodud sinilipu kriteeriumid on miinimumkriteeriumid. Riiklik rakendaja võib kehtestada siintoodutest rangemad kriteeriumid, kuid need peavad olema sarnased Sinilipu üldiste põhimõtete ja filosoofiaga. Sellised rangemad kriteeriumid peavad olema riikliku komisjoni poolt heaks kiidetud ning edastatud rahvusvahelisele komisjonile. Randade haldureid tuleb rangematest kriteeriumidest teavitada enne Sinilipu hooaja algust.

Supelrandadele mõeldud kriteeriume ja selgitavaid märkusi peaksid kasutama kõik Sinilipu taotlejad, et mõista, milliseid nõudeid peab supelrand Sinilipu õiguse saamiseks täitma. Suunistena peaks käesolevast dokumendist kasu olema ka juba Sinilipu saanud supelrandades nõuete jätkuva täitmise tagamisel. Ka riiklikud, piirkondlikud ja rahvusvahelised Sinilipu komisjonid lähtuvad Sinilipule kandideerivate supelrandade kohta otsuste langetamisel juhustena neist supelrandade kriteeriumidest ja selgitavatest märkustest.

Sinilipp peab kogu Sinilipu hooaja vältel supelrannas heisatud olema. Lipp on ühtaegu nii programmi sümbol kui märk, et supelrand vastab nõuetele. Sinilipu hooajal võib lipp olla heisatud ööpäevaringselt (24h) või ainult neil aegadel, kui supelrand vastab kõigile Sinilipu kriteeriumidele. Esimesel juhul peavad supelrannas olema piisavad sildid, mis annavad teada, millal vastavad teenused (nt vetelpääste) ja rajatised (nt tualetid) töötavad.

Kui Sinilipu õiguse saanud supelrand ei vasta Sinilipu kriteeriumidele, siis võidakse lipp supelrannalt jäädvalt või ajutiselt ära võtta. Rikkumisi arvestatakse mitme astmena:

1. **Väike rikkumine** tähendab, et probleem esineb ainult ühe kriteeriumi osas ja sellel on vaid väikesed tagajärjed supelranna kasutajate tervisele ja turvalisusele või keskkonnale.

Kui väike rikkumine võib kahjustada külastajate tervist või ohutust või ranna keskkonda, tuleb seda käsitleda suure rikkumisena.

Kui väikese rikkumise tekkimisel saab selle koheselt kõrvaldada, siis lippu ära ei võeta ja rikkumine märgitakse ainult kontrollvisiidi aruandesse. Kui aga väikest rikkumist ei saa kohe kõrvaldada, siis antakse supelrannale 10 päeva aega, et kõik kriteeriumid täielikult täita. Kuni kõigi probleemide kõrvaldamiseni võetakse lipp ära ja selle kohta avaldatakse märge ka Sinilipu riiklikul ja rahvusvahelisel kodulehel.

2. **Mitmekordne rikkumine** tähendab kahe kuni kolme kriteeriumi rikkumist, millel on siiski vaid väikesed tagajärjed supelranna kasutajate tervisele ja turvalisusele või keskkonnale.

Kui sellised rikkumised võivad kahjustada külastajate tervist või ohutust või ranna keskkonda, tuleb neid käsitleda suurte rikkumistena.

Mitmekordse rikkumise esinemisel antakse supelrannale 10 päeva aega, et kõik kriteeriumid täielikult täita, kuni kõigi probleemide kõrvaldamiseni võetakse lipp ära ja selle kohta avaldatakse märge Sinilipu riiklikul ja rahvusvahelisel kodulehel.

3. **Suur rikkumine** tähendab seda, et supelrand ei täida üht või mitut kriteeriumit ja sellel võivad olla tagajärjed nii supelranna kasutajate tervisele ja turvalisusele või keskkonnale kui supelranna ja seega ka programmi üldisele mainele.

Suure rikkumise korral võetakse lipp viivitamatult kogu ülejäänud hooajaks ära. Supelrand märgitakse Sinilipu riiklikul ja rahvusvahelisel kodulehel ära kui koht, kust Sinilipp on ära võetud („*withdrawn*“) ja ka supelranna teabetahvilil tuleb selgesti ära märkida, et Sinilipu staatus on ära võetud.

Kõigi rikkumiste korral peab riiklik koordineerija leitud rikkumisest teavitama viivitamatult kohalikku ametkonda / supelranna haldajat. Supelranna infotahvlile tuleb üles panna selge teave Sinilipu äravõtmise põhjuse kohta. Kohalik ametkond / supelranna haldaja peab kriteeriumide uuesti täitmisest riiklikule koordineerijale teatama ja ka vajalikud dokumendid esitama. Seejärel tohib supelrannas uuesti lipu heisata. Riiklik koordineerija peaks kaaluma ka järelvisiidi teostamist, et kontrollida, kas supelrand tõesti nõudeid täidab. Kui kohalik ametkond / supelranna haldaja ei korralda ja dokumenteerigi 10 päeva jooksul kõigi kriteeriumide uuesti täitmist, peab riiklik koordineerija tagama sellelt supelrannalt kogu ülejäänud hooajaks Sinilipu äravõtmise.

Kui supelrannal valitsevad tingimused muutuvad ja lipp tuleb ajutiselt eemaldada, nt kui ilmastikusündmused tekitavad supelrannal kahjustusi või kui tekib eriolukord, siis peab supelranna juhatus riiklikule koordineerijale teatama, et lipp on ajutiselt eemaldatud ja rahvusvahelist kodulehte tuleb vastavalt muuta.

Lisaks Sinilipu riiklikul ja rahvusvahelisel kodulehel supelranna staatuse uuendamisele peab riiklik koordineerija teavitama rikkumisest ka rahvusvahelist koordineerijat. Kui rikkumist märkas rahvusvaheline kontrollija, siis peab riiklik koordineerija hiljemalt 30 päeva jooksul rahvusvahelisele koordineerijale tagasisidet andma.

Sinilipu taotlejaks on supelranna eest vastutav ametkond. Selleks võib olla kohalik omavalitsus, erahotell, rahvuspark või erasupelranna haldaja. Supelrannale võib Sinilipu õigust taotleda, kui see on

supluskohana tunnustatud ametlik supluskohat ja seal on Sinilipu kriteeriumide täitmiseks vajalikud rajatised ja teenused.

Sinilipu õiguse saamiseks peab supelrand olema kõigile ligipääsetav olenemata vanusest, soolisusest, poliitilistest vaadetest, usust. Eelistatult peaks Sinilipuga supelranna kasutajatele andma tasuta pääsu supelrannale, st randa ja selle rajatisi peaks saama ilma tasu maksmata kasutada. Samas mõistab Sinilipu programm, et mõnedes supelrandades, nt erasupelrandades võetakse külastajatelt rannale pääsemiseks väikest mõistlikku tasu. Tasu võib võtta piirkonnas osutatavate teenuste eest, nagu parkimine või varustuse rent. Kui rannale ligipääsuks on tasu suurem kui 30 USD (ca 25 eur), peab rand taotlema erandit rahvusvaheliselt komisjonilt.

FEE ja riiklik koordineerija jätvad endale õiguse Sinilipu andmisest keelduda või Sinilipp ära võtta, kui kohalik ametkond / supelranna haldaja kannab vastutust riiklike keskkonnanõuete rikkumise eest või läheb muul moel Sinilipu programmi eesmärkide ja mõttega vastuollu. FEE ja riiklik koordineerija teostavad Sinilipu supelrandadesse etteteatatud ja/või etteteatamiseta kontrollvisiite.

Esmakordsel taotlemisel peab taotleval kohalik ametkond / supelranna haldaja esitama taotluses tõendid, et supelrand on täieliku Sinilipu staatuse taotlemisele eelneval hooajal (või aastal) Sinilipu kohustusliku veekvaliteedi kriteeriumi täitnud. Taotlus võetakse arvesse ainult juhul, kui supelrannas on ühel või mitmel varasemal hooajal võetud vähemalt 20 proovi.

KESKKONNAHARIDUS JA TEAVE

Iga supelrand peab korraldama vähemalt 5 keskkonnaharidusega seotud avalikku tegevust eelistatult Sinilipu hooaja jooksul. Samas haldusüksuses olevate randade keskkonnaharidusega seotud üritused võivad olla esitatud ühiselt.

Igal supelrannal peab olema vähemalt üks Sinilipu teabetahvel, millele on üles pandud kogu alltoodud kriteeriumidega nõutav teave. Pikkadele supelrandadele on soovitatav paigaldada mitu Sinilipu teabetahvli (ligikaudu üks iga 500 meetri kohta). Kõik Sinilipu teabetahvlid peavad vastama nende teabe, sisu ja kujunduse alastele riiklikele nõuetele. Sinilipu teabetahvlid peavad olema kõigis Sinilipuga supelrandades.

1. kriteerium. Teave Sinilipu programmi kohta peab olema nähtaval

Sinilipu teabetahvil peab olema ära toodud teave Sinilipu programmi kohta. Kasutama peab õiget Sinilipu logo, mis vastab FEE kujundusnõuetele. Teave peab sisaldama selgitusi kõigi nelja Sinilipu kriteeriumi kategooria põhisisu kohta. Samuti peab olema ära toodud Sinilipu hooaja kestus.

Teave võib olla ära toodud ka mujal, nt peamistes rannale pääsu kohtades, vetelpäästepunktides, supelranna muude rajatiste juures või parklates. Ka turistide teabepunktides peaks Sinilipu programmi teave saadaval olema.

Samuti tuleks üles panna Sinilipu programmi kohalike, riiklike ja rahvusvaheliste esindajate kontaktandmed.

Rahvusvahelise turismiga tegelevates kohtades on soovitatav panna teave üles kõigis asjakohastes keeltes.

Kui lipp ajutiselt ära võetakse, peab supelranda üles panema teabe, mis selgitab avalikkusele lipu äravõtmise põhjuseid.

Sinilipuga supelrannad võiksid reklaamida ka Rohelise Võtme programmi, mis on veel üks FEE ökomärgis, edastades selleks näiteks järgmise sõnumi: „Rahvusvaheline Keskkonnahariduse Fond arendab Sinilipuga kõrvuti ka erinevatele turismiettevõtetele ja majutusasutustele mõeldud ökomärgist: Roheline Vöti (*Green Key*). Info: www.green-key.org „

Lisas B on toodud näide Sinilipu teabe esitamise kohta.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

2. kriteerium. Supelranna kasutajatele tuleb pakkuda ja propageerida keskkonnahariduslikke tegevusi

Keskkonnahariduslikud tegevused edendavad Sinilipu programmi eesmärke:

- tõstes ranna külastajate ja kohalike elanike teadlikkust ja hoolimist kohalikest keskkonnast,
- koolitades personali ja turismiteenuste pakkujaid keskkonnaküsimustes ja parimate tavade osas,
- innustades kohalikke huvirühmi piirkonna keskkonnajuhtimises osalema,
- edendades piirkonnas kestlikku puhkamist ja turismi,
- edendades ideede ja tegevuste jagamist Sinilipu programmi ja teiste FEE programmide vahel (Roheline Kool, Roheline Vöti, YRE, LEAF).

Taotluse dokumentides peab ära tooma eelseisvaks hooajaks kavandatud keskkonnahariduslikud tegevused ja aruande eelmisel Sinilipu hooajal läbiviidud tegevuste kohta (kui neid on).

Iga supelrand peab korraldama kohalikus haldusüksuses või kogukonnas vähemalt 5 keskkonnaharidusega seotud avalikku tegevust eelistatult Sinilipu hooaja jooksul. Tegevused / üritused peaksid olema keskkonna, keskkonnaprobleemide, Sinilipu temaatika või kestliku arengu temaatikaga seotud. Vähemalt mõned tegevustest peaksid toimuma supelrannas ja olema vahetult rannakeskkonnale suunatud.

Sellised keskkonnahariduslikud tegevused/üritused peavad olema mõjusad ja asjakohased ning igal aastal peaks kohalik ametkond hindama tegevuse/ürituste asjakohasust ning vajadusel neid ka parendama.

Kui kavandatavad keskkonnahariduslikud tegevused pakuvad huvi avalikkusele või kaasavad seda, siis tuleb neid tegevusi piisava aja võrra ette reklaamida, et avalikkust või supelranna kasutajaid nendest võimalustest teavitada. Neid tegevusi võib reklaamida ka Sinilipu teabetahvilil, supelranna piirkonna muudes kohtades, kohalikes keskustes, ajalehtedes ja muus meedias.

Avalikkusele tuleb keskkonnahariduslike tegevuste kohta selgelt teavet levitada. Eelistatult peaks neist ühisel teadetahvilil teada andma. Samas võib selliseks teabe levitamiseks kasutada ka uuendatavat nimekirja, mis pannakse üles kohalikku kogukonnanahoonesse, laialisaadetavaid SMS sõnumeid või muid kommunikatsiooni viise. Olenemata teabe levitamise platvormist peab teabetahvilil olema ära näidatud, kust on võimalik tegevuste kohta rohkem teavet saada.

Sellised teavitustegevused / üritused peaksid olema osalejatele tasuta. On lubatud küsida ka väikest osalustasu, kui on vaja katta lõunasöögi, vee vmt kulud, kuid selliste tegevuste/ürituste osalustasu ei või täita ärilist eesmärki.

Kohalikud ametkonnad / supelrandade haldajad peaksid ellu viima ja/või toetama kestliku arengu

projekte, kus peamiseks elemendiks on avalikkuse osalus, nt ÜRO kestlike arengueesmärkidega seotud (*Sustainable Development Goals*) vmt kampaaniad või üritused.

Kui Sinilipu supelranna läheduses asuvad teadaolevad tundlikud looduslad (sealhulgas nt merekaitsealad, aga ka nt mangroovid või vetikaväljad), siis on tungivalt soovitatav, et mõned hariduslikest tegevustest oleksid suunatud ka neile tundlikele loodusladele.

Heade hariduslike tegevuste kohta saab näiteid alla laadida Sinilipu rahvusvahelise kodulehe (www.blueflag.global) lehtedelt.

Lisas C on keskkonnahariduslike tegevuste kohta veel taustateavet toodud.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

3. kriteerium. Teave suplusvee kvaliteedi kohta peab olema nähtaval

Sinilipu teabetahvil peab olema nähtaval teave suplusvee kvaliteedi kohta. Soovitatav on kasutada tabelit või graafikut, kus mõõtmistulemusi märgivad kergesti äratuntavad sümbolid. Samuti peab see teave arusaadavalt selgitama, kuidas veekvaliteedi mõõtmistulemused on seotud kohustuslike veekvaliteedi kriteeriumidega, tuues täpselt ära proovide võtmise sageduse ja Sinilipu staatuse äravõtmise tingimused.

Suplusvee kvaliteedi mõõtmistulemuste eest vastutav ametkond peab esitama need varsti pärast analüüside tegemist, et andmeid saaks regulaarselt uuendada. Kohaliku ametkonna kohuseks on tagada, et supelranna haldaja/supelranna juhatuse paneks teabe üles hiljemalt üks kuu pärast proovide võtmise kuupäeva. Kogu üksikasjalik teave peab olema kohaliku ametkonna kaudu kõigile soovijatele saadaval.

Lisas D on toodud näide selle teabe esitamise kohta.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

4. kriteerium. Teave kohalikest ökosüsteemidest, keskkonna eripäradest ja kultuuriobjektidest peab olema nähtaval

Selle kriteeriumi eesmärgiks on tagada, et supelranna kasutajatel oleksid head teadmised asjakohastest ümbruskonna eripäradest (sealhulgas väärtuslikest kultuurilistest paikadest / kogukondadest), kohalikest ökosüsteemidest ja kõigist ümberkaudse keskkonna tundlikest aladest, nii et nad õpiksid ümbritsevat keskkonda tundma ja vastutustundlikult kogema.

Sinilipu supelrannas või selle lähedal peab olema info rannikuala ökosüsteemidest, märgaladest, unikaalsetest elupaikadest ja tundlikest looduslikest kohtadest. Teave peab hõlmama üksikasju nii loodusliku ala kui selle külastajate käitumisreeglite kohta. Kui kogu sellealane teave ei ole Sinilipu teabetahvil ära toodud, siis peaks tahvil olema vähemalt lühike teade, mis teavitab avalikkust lähedalasuvast tundlikust alast ja kohast, kust vastavat lisateavet saab.

Lisaks võib asjakohase keskkonnateabe välja panna vaatamisväärsete juures, loodusalade juures või turistide teabepunktides. Samuti võib teave avaldada turismibrošüürides, kohalikes ajalehtedes või spetsiaalselt koostatud voldikutes. Suurte turistihulkadega kohtades on soovitatav esitada see korruga mitmel eeltoodud viisil ja kõigis asjakohastes keeltes.

Tundlike veealuste keskkondade olemasolul peab info selliste alade kohta olema kaldal sukeldujatele nähtaval.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

5. kriteerium. Supelranna kaart koos olemasolevate rajatistega peab olema nähtaval kohal

Sinilipu teabetahvilil peab olema nähtaval kaart, millele on märgitud Sinilipu rannaala piirid ning peamiste rajatiste ja teenuste asukohad. Kaart peab olema kvaliteetne, hästi loetav ja õiges asendis/suunas.

Eelistatult peaks kasutama kaardil (rahvusvahelisi) piktogramme.

Nõutavad elemendid kaardil peaksid ära näitama järgmised asukohad (kui need on asjakohased):

- „Asute siin“ tähistus,
- vetelpäästjad või päästevahendid,
- valvata ala (vetelpäästjatega supelrandade korral),
- esmaabivahendid,
- telefonid,
- tualetid (sealhulgas puuetega inimeste tualetid),
- joogivesi,
- auto- ja jalgrattaparklad,
- ametlikud kampinguplatsid supelranna juures / läheduses,
- prügi kogumise rajatised,
- veeproovide võtmise koht (kohad),
- rannale juurdepääsu kohad ja juurdepääsud puuetega inimestele,
- tsoonid (erinevad alad ujujatele, lainelauduritele, purjelauduritele, paatidele jne), kui on määratud,
- lähedalasuvad ühistranspordi peatused,
- jalgrajad,
- Sinilipu ala piirid,
- teiste teabetahvlite asukohad,
- jõed ja muud suudmed,
- kohalikud maamärgid (kui neid on),
- sadevee väljavoolud,
- lähedalasuvad tundlikud loodusalad jne,
- suund (põhjasuund),
- kaardi mastaap.

Sinilipu supelrandade kaartide sobivaid kujundusi leiate Sinilipu kodulehelt www.blueflag.org.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

6. kriteerium. Supelranna ja ümbritsevate alade kasutamist reguleerivatele seadustele vastavad käitumisreeglid peavad olema nähtaval

Käitumisreeglid peavad hõlmama supelranna kasutajate tegevusi ja nende käitumist supelrannas. Supelranna käitumisreeglid peavad olema Sinilipu teabetahvile üles pandud. See teave võib olla ära toodud ka mujal, nt peamistes rannalepääsu kohtades, probleemse koha läheduses (st sukeldumise

keelumärk paadisillal) või mujal vastavates kohtades. Kus võimalik, peaks kasutama rahvusvaheliselt tunnustatud sümboliteid, nt piktogramme.

Käitumisreeglid peaksid hõlmama reegleid koduloomade kaasavõtmise, tsoonide, kalastamise, jäätmekäitluse, sõidukite kasutamise, telkimise, lõkke tegemise jms kohta.

Supelranna kasutamist ja haldamist reguleerivad seadused peaksid olema kohaliku ametkonna / supelranna haldaja kontoris avalikkusele kättesaadavad.

Ajavahemikud, millal on saadaval esmaabivahendid ja päästevahendid ja/või töötavad vetelpäästjad, peavad olema Sinilipu teabetahvil ja vetelpäästejaama juures selgelt ära toodud. Samuti peab välja tooma arusaadava selgituse kasutusel oleva hädalippude süsteemi kohta.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

VEEKVALITEET

Sinilipu programmi nõue on, et supelrandades oleks suurepärase suplusvee kvaliteet. Nõuded suplusvee kvaliteedile põhinevad kõige sobivamatel rahvusvahelistel ja riiklikel standarditel ja õigusaktidel.

Sinilipp on rahvusvaheline ökomärgis ja kehtestab seetõttu veekvaliteedile ühe globaalse miinimumstandardi. Käesolevas dokumendis kirjeldatud supelrandade suplusvee kvaliteedinõudeid peab täitma, kui riiklike standarditega ei ole juba kehtestatud rangemaid nõudeid, nt kolibakterite koguhulga testimist. Sellisel juhul peab supelrand täitma riiklikke rangemaid suplusvee kvaliteedinõudeid.

7. kriteerium. Supelrand peab täielikult täitma veeproovide võtmisele ja selle sagedusele kehtestatud nõudeid

Sinilipu supelrannas peab olema vähemalt üks proovivõtukoht, mis peab paiknema seal, kus suplejaid on kõige rohkem. Lisaks peab võtma täiendavaid proove kohtadest, kus asuvad potentsiaalsed saasteallikad, nt ojade, jõgede ja teiste suudmete lähedalt, sadevee väljavoolude juurest jne, et tõendada, et need suudmed ei mõjuta suplusvee kvaliteeti.

Kõik proovivõtukohtad peavad vastama Sinilipu suplusvee kvaliteedi kriteeriumitele.

Tuleb võtta mikrobioloogilisi ja füüsikalisi-keemilisi proove.

Ka siseveekogudes, kuhu kuivadel perioodidel väljastpoolt vett lisatakse, peab lisanduv vesi vastama Sinilipu suplusvee kvaliteedinõuetele.

Proovid tuleb võtta 30 cm sügavuselt allpool veepinda, välja arvatud mineraalõli proovid, mis tuleb võtta veepinnalt.

Kui sageli tuleb proove võtta?

Sinilipu hooaja vältel ei tohi kahe proovi võtmise vahele jääda ühes proovivõtukohtas rohkem kui 31 päeva. See kehtib ka hooaja-eelse proovi ja esimese hooajalise proovi vahel. Sinilipu programm ei aktsepteeri taotlusi supelrandadelt, kus on võetud vähem kui viis proovi, olenemata Sinilipu hooaja kestusest. See tähendab, et hooaja jooksul tuleb võtta vähemalt viis proovi, mis jaotuvad ajaliselt

ühtlaselt kogu hooajale. Esimene proov tuleb võtta 31 päeva jooksul enne Sinilipu hooaja ametlikku algust.

Protsentiili arvutuses arvestatakse ainult ühte proovi päevas.

Kui proovide tulemused näitavad võimalikku saastetaseme tõusu, siis on soovitatav proovide võtmise sagedust ajutiselt tõsta, et võimalikku saastejuhtumit jälgida.

Lühiajalise saaste korral võetakse üks lisaproov selle kinnituseks, et saastejuhtum on lõppenud. Seda proovi ei arvata suplusvee kvaliteediandmete hulka. Kõrvaleheidetud proovi asendamiseks tuleb võtta lisaproov seitse päeva pärast lühiajalise saastejuhtumi lõppu. Lühiajalise saaste tõttu kõrvaleheidetavaid proove võib viimase hindamisperioodi jooksul olla kuni 15% selle perioodi seirekalendris kehtestatud proovide koguarvust või üks proov suplushooaja kohta olenevalt sellest, kumb on suurem.

Antud perioodi jaoks kehtestatud proovide arvust 15% arvutamisel peab tulemuse ülespoole või allapoole ümardama.

Reegel:

0,49 või väiksem tulemus tuleb ümardada allapoole (näiteks: tulemus 2,49 annab võimaluse 2 proovi kõrvale heita).

0,50 või suurem tulemus tuleb ümardada ülespoole (näiteks: tulemus 2,50 annab võimaluse 3 proovi kõrvale heita).

Nii originaal kui kordusproov tuleb lubatava erisuse juhtumina rahvusvahelisele Sinilipu komisjonile hindamiseks saata (lubatava erisuse juhtumite kohta vt lähemalt lisa A).

Õlireostuse, ebahariliku ilma või muude äärmuslike tegurite korral, mis võivad suplusvee kvaliteedile tõsiselt negatiivset mõju avaldada, peab supelranna haldur lipu ajutiselt maha võtma ja selle põhjuse selgesti teabetahvilil ära tooma. Selle teabe sõnastus peaks soovitatavalt olema umbkaudu järgmine: „Sellel supelrannal esinesid hiljuti äärmuslikud ilmastikutingimused. Praegu ei ole soovitatav siin ujuda, sest vesi võib olla saastunud.“

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

8. kriteerium. Supelrand peab täielikult täitma veekvaliteedi analüüsimise nõudeid ja standardeid

Proove peab võtma ametlikult volitatud ja koolitatud sõltumatu isik.

Suplusvee proovide analüüsid peab teostama sõltumatu labor. See labor peab olema mikrobioloogiliste või füüsikalise-keemiliste analüüside teostamiseks riiklikult või rahvusvaheliselt akrediteeritud. Testimismeetodid ja andmete analüüsimeetodid peavad olema samuti akrediteeritud.

Kui proovide võtja või labor ei ole sõltumatu, siis peab taotluse esitamise ajal taotlema ka erisuse lubamist ja esitama selgituse, miks seda vajatakse, nt mõningatel juhtudel asuvad supelrannad selle nõude täitmiseks vajalikest teenustest väga kaugel.

Analüüsimeetodid:

Sinilipu kandidaatide hindamiseks kasutatavate suplusvee kvaliteediandmete parema kvaliteedi ja võrreldavuse huvides leiab FEE, et tuleks kasutada analüüsimeetodeid, mis tagavad teatud tõesuse,

korduvuse, korratavuse ja meetodite vahelise võrreldavuse. FEE soovitud parameetrite ja aktsepteeritavate analüüsimeetodite osas järgivad Euroopa (CEN) või rahvusvahelisi (ISO) standardeid.

Veekvaliteedi analüüsitulemused peab riiklikule koordineerijale üle andma niipea kui need valmivad, kuid hiljemalt üks kuu pärast vastava proovi võtmist.

Enne suplushooaja algust peab kehtestama proovivõtukalendri. Proovide võtmine peab toimuma hiljemalt neli päeva pärast proovivõtukalendis märgitud kuupäeva, kui seda ei takista erakorralised asjaolud. Niisugusel juhul peab riiklik komisjon supelranna kohta rahvusvahelisele komisjonile lubatava erisuse juhtumi esitama (*lubatava erisuse juhtumite kohta vt lähemalt lisa A*).

Proovivõtmiste ajalugu:

Iga taotlusega peavad kaasas olema veekvaliteedi tulemused eelneva nelja hooaja kohta. Sinilipu õiguse saamiseks peab supelrand nende aruannete teel tõestama, et täitis eelmistel hooaegadel suplusvee kvaliteedinõudeid.

Uute riikide või uute supelrandade puhul peab Sinilipu taotluse aktsepteerimiseks esitama tulemused vähemalt 20 proovi kohta, mille võtmise aeg jääb pakutava Sinilipu hooaja sisse. Nimetatud proovid võivad olla võetud ühel Sinilipu hooajal, et taotleda Sinilippu järgmiseks aastaks. Taotlev supelrand võib võtta ka vähem proove ja oodata taotlemisega, kuni saadakse kokku 20 proovi (näiteks võttes esimesel aastal 10 proovi, teisel aastal samuti 10 proovi ja taotledes Sinilippu kolmandaks aastaks).

Seejuures tuleb silmas pidada, et **igal Sinilipu hooajal peab võtma vähemalt 5 proovi**, mille sagedus on ära toodud kriteeriumis nr 7.

Jooksva hooaja veekvaliteedi teave peab olema 3. kriteeriumi kohaselt Sinilipu teabetahvlile välja pandud.

Lisas D on toodud soovitus Sinilipu supelrandades veekvaliteedi alase teabe väljapanemise kohta.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

9. kriteerium. Supelranna piirkonda ei tohi mõjutada tööstus-, olme- ega kanalisatsiooniheitvesi

Iga Sinilipu supelranna kohta tuleb koostada suplusvee profiil, mis hõlmab potentsiaalsete reostusallikate tuvastamist, suplusvee füüsikaliste, geograafiliste ja hüdrooloogiliste omaduste kirjeldust ning tsüanobakterite ja vetikate tekkimise potentsiaali.

Soovitav on, et Sinilipu piirkonnas ega selle vahetus puhvertsoonis / lähialas ei asuks ühtegi tööstus, olme- või kanalisatsiooni-reovee väljavoolu. Kui supelranna alas asub selliseid väljavoolukohti, siis peavad need taotluses dokumenteeritud olema.

Kui tuvastatakse kombineeritud kanalisatsiooni või muu olme-/tööstusreovee vool soovitavasse Sinilipu piirkonda või selle vahetusse lähedusse, siis peab avalikkust hoiatama, et esineb katkendliku iseloomuga reovee väljavool, mis võib lühikese aja jooksul suplusvee kvaliteeti mõjutada.

Kogukonna olmereovee kogumine, puhastamine ja väljavool peab vastama riiklikele / rahvusvahelistele nõuetele ja õigusaktidele. ELi liikmesriikides on ELi olmevee puhastuse direktiiviga (91/271/EMÜ) kehtestatud nõuded olmereovee puhastamisele ja heitvee kvaliteedile. Mitmete uutele ELi liikmesriikidele on lubatud erisusi sellest direktiivist. Kehtivatest riiklikest / rahvusvahelistest nõuetest ja õigusaktidest olenemata ei tohi selline reovesi ega muud väljavoolud keskkonnale kahjulikult mõjuda ega Sinilipu supelranna veekvaliteedi nõudeid rikkuda.

Tööstusaste osas tuleb teatada supelranna läheduses asuvatest tööstuskäitistest ja rajatistest ning nende tõenäolisest mõjust keskkonnale. Lisaks peavad vastavad ametkonnad kirjalikult kinnitama, et piirkonnas toimub lähedalasuvate tööstusrajatiste keskkonnamõju seire ning et nimetatud rajatised ei tekita ohtu inimeste tervisele ega keskkonnale.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

10. kriteerium. Supelrand peab täitma Sinilipu nõudeid Escherichia coli (väljaheidete kolibakterite) ja seedetrakti enterokokkide (streptokokkide) mikrobioloogiliste parameetrite osas

Alljärgnevas on toodud mikrobioloogilised parameetrid, mida tuleb jälgida:

Parameeter	Rannikuvete ja üleminekuvalade piirväärtused	Siseveekogude piirväärtused
Escherichia coli (väljaheidete kolibakterid)	250 pmü / 100 ml	500 pmü / 100 ml
Seedetrakti enterokokid (streptokokid)	100 pmü / 100 ml	200 pmü / 100 ml

- pmü = pesa moodustav ühik (bakterite esinemise mõõtühik)

Aktsepteeritav protsentiil:

Taotleva supelranna hindamisel nõuab Sinilipu programm eeltoodud piirväärtuste järgimist 95. protsentiilini. See on kooskõlas ELi 2006. aasta suplusvee direktiiviga ja ka Maailma Terviseorganisatsiooni soovitusel. Protsentiil tuleb arvutada iga parameetri kohta ja ka nõue peab iga parameetri puhul täidetud olema. Näiteks kui 95. protsentiil on Escherichia coli osas alla piirväärtuse, kuid seedetrakti enterokokkide osas mitte, siis ei saa supelrannale Sinilippu anda.

Lähem teave 95. protsentiili arvutamise kohta on toodud lisa F.

Sinilipu kodulehe siselehtedel on saadaval ka vastav tabelarvutuste leht. Kõik suplusvee proovide tulemused tuleb sellele tabelarvutuste lehele sisestada ja leht arvutab automaatselt protsentiilid. See tabelarvutuste leht tuleb koos taotlusega rahvusvahelisele koordineerijale saata.

ELi riikides, kus rakendatakse Sinilipu programmi, peab taotleva supelranna vesi vastama kindlasti nõudele „Suurepärase“ („Excellent“).

Nagu eelpool märgitud, võib äärmuslike (ilmastiku)tingimuste korral kaaluda proovi kõrvaleheitmist. Kui see osutub vajalikuks, siis peab taotleva supelranna kohta esitama lubatava erisuse juhtumi.

Lubatava erisuse juhtumite kohta vt lähemalt lisa A.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

11. kriteerium. Supelrand peab täitma Sinilipu nõudeid füüsikaliste parameetrite osas

Veekvaliteeti võivad mõjutada ka füüsikalised ja keemilised tegurid nagu õli ja ujuvprügi:

- Veepinnal ei tohi olla õlikilet ega tuntavat lõhna. Kuival maal peab toimuma supelranna õliseire ja kehtivad hädakorra tegevuskavad peavad hõlmama tegevusi ka niisuguse reostuse ilmnemise puhuks.
- Supelrannas ei tohi esineda ujuvprügi nagu tõrvajääd, puit, plasttooted, pudelid, pakendid, klaas ega mis tahes muud ained.

Ebaharilike muutuste ilmnemisel tuleb kohe tegutseda. See hõlmab ebaharilikke muutusi vee värvuses, läbipaistvuses ja hägususes. Kui füüsikalist või keemilist saastet leitakse korduvalt, siis tuleb Sinilipp kogu ülejäänud hooajaks maha võtta ja sellele supelrannale järgmiseks aastaks Sinilippu ei anta, kui taotleja ei täida lubatava erisuse taotlemise tingimusi.

Võib läbi viia ka teisi katseid, nagu vee pH-taseme mõõtmine (suplusvee puhul jääb see enamasti vahemikku 6 kuni 9).

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

KESKKONNAJUHTIMINE

12. kriteerium. Kohalik ametkond / supelranna haldaja peab asutama supelranna halduskomisjoni

Supelranna halduskomisjonile tuleb teha ülesandeks kindlustada kõigi keskkonnajuhtimise kriteeriumide täitmine, kaasa arvatud merekaitsealadega seonduvad nõudeid, kui neid on. Halduskomisjon peaks hõlmama kõiki kohaliku tasandi huvirühmi. Nendeks võivad olla kohaliku ametkonna esindaja, hotelli direktor, supelranna haldur, vetelpäästja, haridusvaldkonna esindaja, kohalik valitsusväline organisatsioon ja teised huvirühmad nagu kogukonna esindajad, erikasutajate rühmad, merekaitsealade esindajad jne.

Supelranna halduskomisjon peaks tegema koostööd kohaliku ametkonnaga / supelranna haldajaga ja toetama neid ning võiks kehtestada keskkonnajuhtimine süsteeme ja teostada supelranna ja selle rajatiste keskkonnanõudeid.

Kui see on asjakohane, siis võib supelranna halduskomisjon tegutseda mitmetes kohaliku ametkonna või ala/piirkonna alla kuuluvates Sinilipu supelrandades, st igale Sinilipu supelrannale ei ole vaja eraldi supelranna halduskomisjoni.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
	Kõik piirkonnad

13. kriteerium. Kohalik ametkond / supelranna haldaja peab täitma kõiki supelranna asukohta ja haldust mõjutavaid regulatsioone

Et supelrand saaks Sinilipu staatuse ja see staatuse ka säiliks, peab järgima ranna-ala tsoneerimist ja keskkonnajuhtimist käsitlevaid regulatsioone, reovee haldust ja keskkonnakaitset reguleerivat seadusandlust ja muid eeskirju. Taotleja peab tagama, et tema vastutusalasse jäävad rajatised ja tegevused vastavad neile soovituslikele ja/või kohustuslikele regulatsioonidele. Supelranna asukohta, rajatiste, tegevuse ja vahetu ümbruse haldus peab vastama ametlikele arengukavadele ja planeerimisnõuetele. Vastav seadusandlus võib hõlmata ka maakasutuse planeerimist, olme- / tööstuskanalisatsiooni heitvete väljavoolu, keskkonna- ja tervisekaitset, säilitusmeetmeid, tegevuslube ja litsentse jne.

Rajatiste asukohad ning supelranna ala ja selle ümbruse kasutus peavad järgima planeerimissuuniseid.

See hõlmab ka keskkonnamõjude hindamist. Sinilipu staatuse taotlemisel peab taotleja ametkond esitama planeerimisotsakonna kirjaliku tõendi selle kohta, et taotluse aja seisuga vastavad kõik supelrannal asuvad hooned kohalikele ehituseeskirjadele.

Supelranna olemasolevad rajatised, ehitustegevus ja muud tegevused supelrannal ja selle ümbruses peavad järgima rannikuala või mageveekogude ala kasutust reguleerivaid seadusi, sealhulgas keskkonnakaitse regulatsioone. Supelranna taga-ala, sealhulgas luited, rajad ja parkimisplatsid peavad olema korrektselt hallatud, järgides rannikuala halduse põhimõtteid.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

14. kriteerium. Tundlike alade haldus

Mõned Sinilipu supelranna lähedal paiknevad alad võivad olla väga tundlikud ja vajada erihaldust. Sellistel juhtudel on supelranna haldajal väga rangelt soovitatav konsulteerida asjakohase säilitusasutuse või eksperdiga, et selliste kohtade halduse osas nõu saada. Kui alad vajavad taotluse aja seisuga erihaldust, siis peab taotleja esitama teabe selle kohta, et on toimunud kõnealune konsulteerimine ning et viiakse ellu halduskava.

Samas võib mõne ala tundlikkus välistada selle kuulumise Sinilipu supelranna hulka või supelrannas inimesi sellesse alasse suunava teabe postitamise. Suurenev külastajate arv võib ohustada metsikut loodust ja/või looduslikke elupaiku, nt kui maad kasutatakse rajatiste, parklate, radade jms ehitamiseks. Üldreeglina antakse Sinilipu õigus ainult kohtadele, kus on tõendatud külastajate ja vaba aja veetmise selline haldus, mis hoiab ka pikas perspektiivis ära pöördumatud kahjud kohalikele looduskeskkonnale.

Kui Sinilipu supelrand asub merekaitsealas või selle lähedal, siis peab konsulteerima selle merekaitseala haldajaga, et oleks tagatud ökosüsteemi ja liigirikkuse säilitamise eesmärkide järgimine.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

15. kriteerium. Supelrand peab olema puhas

Supelrand ja seda ümbritsevad alad, sealhulgas rajad, parklad ja supelranna juurdepääsuteed peavad alati puhtad ja hooldatud olema. Mahavisatud prügil ei tohi lasta koguneda, nii et need alad inetuks või ohtlikuks muutuvad.

Supelrand peab järgima riiklike suuniseid või seadusandlust seoses prügi ja jäätmete käitlusega. Supelranna puhastamine võib toimuda mehaaniliselt või käsitsi, sõltuvalt supelranna ja selle ümbruse suuruselt, väljanägemisest ja tundlikkusest. Aktiivse kasutusega alades peaks võimalusel aeg-ajalt toimuma liiva mehaaniline sõelumine ja sügavpuhastamine, et eemaldada väiksemad osakesed, sigaretikonid jms.

Sadevee väljavoolude ajal peab vee väljavoolukohad ja nende ümbrused puhtana hoidma.

Supelranna puhastamisel tuleb arvestada kohaliku floora ja faunaga, nt kus kilpkonnad võivad olla oma munad liiva sisse matnud. Liiva ja ümbritseva keskkonna puhastamiseks ei tohi kasutada putukatõrjevahendeid ega muid kemikaale. Merekaitsealade ja tundlike loodusalade (liivaluited jne) puhastamine peab toimuma seadusi ja vastava ametkonna nõuandeid järgides.

Vetikate ja mererohu jääkide käitlemise kohta vt 16. kriteeriumit.

Supelranna puhtusetaseme määratlemiseks on soovitatav kasutada supelranna prügisuse mõõtmise süsteemi (*Beach Litter Measuring*) või sarnast süsteemi. (Vt lähemalt lisa G.)

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

16. kriteerium. Vetikad ja loomulik mereaju tuleks jätta supelranda

Vetikate all mõeldakse tavaliselt mererohtu. Mererohi ja muud meretaimed / loomulik mereaju on nii mageveekogude kui merede ökosüsteemide loomulik osa. Neid ökosüsteeme tuleb käsitada kui elavaid ja loomulikke keskkondi, mitte ainult korrashoitavat puhkekoha vara. Seetõttu peaks ka kaldal esinevate vetikate ja muude taimede / loomuliku mereaju haldus arvestama nii küllastajate kui bioloogilise liigirikkuse vajadustega. Tõusude ja lainetega supelrannale toodav loomulik aju on aktsepteeritav, kui see ei tekita probleeme.

Taimedel ei tohiks lasta koguneda nii palju, et need hakkavad endast ohtu kujutama. Samas tuleks taimed eemaldada ainult siis, kui see on absoluutselt vajalik ja ka siis tuleb kaaluda nende keskkonnasõbralikul viisil kõrvaldamist, nt kompostimise või väetisena kasutamise teel. Kui võimalik, tuleks supelranna vetikate halduse osas alati keskkonnaspetsialistidega konsulteerida.

Mõnedes kohtades kuivatatakse vetikaid rannal, et neid hiljem väetisena või luidete stabiliseerimiseks kasutada. Seda head tava ei tohiks kaotada, kuid samas tuleb ka jälgida, et see supelranna kasutajatele häirivaks ei muutuks.

Kui vetikate kogunemine toimub rannas pidevalt, on soovitatav koostada ranna majandamise plaani ühe osana merevetikate majandamise strateegia.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

17. kriteerium. Supelrannal peab olema piisaval arvul regulaarselt hooldatavaid prügikaste / prügikonteinereid

Prügikastid peaksid olema sobiva ehitusega (eelistatult kaanega), sobiva välimusega ja hästi toimivad. Soovitatav on valmistada prügikastid loodussõbralikust materjalist, näiteks ümbertöödeldud komposiitplastikust või puidust.

Supelrannal peaks olema piisaval arvul prügikaste ning need kõik peaksid olema regulaarselt hooldatavad, kindlalt kinnitatud ja sobiva paigutusega. Prügikastide arvu ja miinimumvahe supelrannal määravad ära individuaalsete prügikastide mahutavused, supelranna kasutajate arv ja prügikastide tühjendamise sagedus. Turismi kõrghooajal tuleks vajadusel prügikastide vahekaugusi vähendada ja nende tühjendamise sagedust tõsta.

Kokkuvõtlikult tuleks prügikastide valimisel ja paigutamisel arvestada järgmiste teguritega:

- prügikastide mahutavus,
- toodete keskkonnasõbralikkus,
- prügi tüüp ja allikas,
- küllastajate arv ja nende liikumise intensiivsus,
- hooldamise meetodid ja intervallid (sealhulgas tipptunnid),
- kohalik keskkond, nt tuuled, kõrged veetõusud, kajakate tegevus,
- kasutusmugavus, nt kõrgus, pinnakate.

Kogutud jäätmeid tohib utiliseerida ainult litsentseeritud käitistes, mis on vastavate ametkondade poolt keskkonnanõuetele vastavaks tunnistatud. Sinilipu saanud kogukonna kohuseks on tagada jäätmete nõuetekohane utiliseerimine.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

18. kriteerium. Supelrannal peavad olema rajatised ümbertöödeldavate jäätmete sorteerimiseks

Kui kogukonnas on kohalik jäätmete ümbertöötlemise käitis, siis peavad supelrannal olema kasutatavad konteinerid vastavate jäätmetüüpide jaoks, nt klaas, plekkpurgid, plastik, paber jne. Need konteinerid peavad olema nõuetekohase ehitusega, sobima kogutavate jäätmete jaoks, neid peab nõuetekohaselt hooldama, regulaarselt tühjendama ja nad peavad asuma hästi ligipääsetavates kohtades.

Jäätmete sorteerimise rajatised peavad sobima võimalikult paljude, minimaalselt kolme tüüpi, erinevate jäätmetüüpide kogumiseks ja eraldamiseks.

Kohalik ametkond / supelranna haldaja peab taotluses ära näitama, kas kohaliku ametkonna haldusalas on jäätmekäitluse käitisi. Kui selliseid rajatise ei ole, siis peab taotleja taotlema sellest kriteeriumist lubatava erisuse tegemist.

Sinilipu programm kutsub kõiki kohalikke ametkondi / supelranna haldajaid üles supelrandades jäätmete ümbertöötlemist ja sorteerimist propageerima, isegi kui kogukonnas ei ole kohalikku jäätmete ümbertöötlemise käitist.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

19. kriteerium. Supelrannas peab olema piisaval arvil tualette või tualettruume

Supelrannas kasutada olevate tualettide / tualettruumide arv peab vastama supelranna kõrghooaja küllastajate arvule, supelranna pikkusele ja suuremate rannalepääsu kohtade arvule. Tualette või tualettruume peab olema lihtne leida nii siltide kui Sinilipu teabetahvli kaardil toodud tähistuste järgi.

Samuti on soovitatav, et küllastajatele oleksid olemas dušid (supelrannas või hoonetes), riietusruumid ja laste mähkimise kohad. Tualettruumid võivad paikneda ka lähedalasuvates kauplustes, restoranides, kohvikutes või muudes üldsusele avatud asutustes. Peavad olema ka puuetega inimestele mõeldud tualettruumid ja muud rajatised (vt 32. kriteeriumi).

Igas tualetis või tualettruumis peavad olema kraanikauss, seep ja puhtad rätikud (paberist või riidest) või puhur käte kuivatamiseks. Juurdepääs tualettidele / tualettruumidele peab olema ohutu.

Ka nende rajatiste ehitus ja hooldamine peab olema läbimõeldud. Need rajatised peavad nii tehniliku kui loodusliku keskkonnaga hästi sulanduma ning neid peab regulaarselt hooldama, et tagada rajatiste hea väljanägemine ja kaitsta hooned vandalismi eest.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

20. kriteerium. Tualetid ja tualettruumid peab hoidma puhtana

Tualetid ja tualettruumid tuleb alati puhtana hoida. Nende rajatiste kontrollimise ja puhastamise sagedus peab vastama nende kasutamise intensiivsusele. Suure päevase külastajate arvuga supelrandades peab neid rajatise iga päev või mitu korda päevas kontrollima ja puhastama.

Soovitatav on kasutada keskkonnasõbralikke puhastusvahendeid, seepe ja rätikuid.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

21. kriteerium. Tualettides ja tualettruumides peab olema kontrollitud kanalisatsioon

Tualettide kanalisatsioon ja heitvesi ei tohi ilma puhastamata maapinda ega veekogusse suubuda. Külades, kogukondades ja linnades, kus on kanalisatsioonivõrk, peavad tualetid olema üldkanalisatsiooniga ühendatud.

Kanalisatsioonivõrguga hõlmatud alast väljapoole jäävates ja/või kauges kohtades asuvates supelrandades on aktsepteeritav individuaalne heitveepuhastus ja regulaarselt tühjentatavad mahutid, millega hoitakse ära puhastamata heitvee suubumine või lekkimine maapinda või veekogusse ja mis ei kahjusta keskkonda.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

22. kriteerium. Supelrannas ei tohi toimuda volitamata telkimist ega sõitmist, samuti ei tohi toimuda prügi mahapanekut

Volitamata telkimine ja sõitmine ning ka prügi mahapanek peab supelrannas keelatud olema. Teave nende keeldude kohta peab olema supelrannale üles pandud (osana käitumisreeglitest, vt kriteeriumi 6).

Sinilipu supelrandadesse ei tohi lubada sõidukeid (välja arvatud need, mida kasutatakse puhastamise ja turvalisuse tagamiseks, nt vetelpäästjate varustuse transportimiseks, samuti hädaabisõidukid). Juhtudel, kus sõidukite sisenemist ei saa täielikult keelata, peab nende sisenemine olema piisavalt põhjendatud ja nõuetekohaselt hallatud. Tuleb määrata sõitmise ja parkimise alad ning sõidukitest vabad alad ning alati, kui olukord seda nõuab, peavad supelranda valvama politseinikud või liiklusreguleerijad. Kui sõidukitel lubatakse siseneda, siis peab neil olema keelatud mis tahes ajal tõusuvee alasse liikuda. Enamik supelrannast peaks olema täielikult sõidukitevabaks alaks määratud.

Kui sõidukitega supelranda pääsemist ei piira füüsilised piirded ning kui esineb probleeme volitamata sõidukite, telkimise või prügi mahapanekuga, siis tuleb kehtestada reeglid, mis seda keelavad. Nende reeglite kohta tuleb ka teave välja panna. Supelranna või selle lähialade kasutamine prügi ja muude jäätmete mahapaneku kohana ei ole aktsepteeritav.

Erijuhtudel, kui supelrannas kasutatakse sõidukeid, peab koostama ja rakendama erihalduskava, et vältida ökosüsteemi kahjustamist ja supelranna kasutajate ohtu seadmist. *Sinilipu supelrandades toimuvate ürituste kohta on suunised toodud lisas H.*

Supelranna vahetus läheduses peab olema eraldi koht hädaabisõidukite parkimiseks.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

23. kriteerium. Koerte ja teiste koduloomade pääs supelranda peab olema rangelt kontrollitud

Sinilipu supelrandades on koerad ja teised koduloomad lubatud ainult parkimisaladel ning kõnniteedel ja promenaadidel supelranna taga-alas – kui seda lubab haldav ametkond ning kohalik ja riiklik seadusandlus. Nendes piirkondades viibivad loomad peavad olema kontrolli all. Soovitatav on luua koertevaba ala, et vältida koerte ja teiste loomade sisenemist supelranna põhialasse ja suplusalasse – see ei kehti nägemispuudega inimeste juhtkoertele.

Kui supelrannas patrullib ratsapolitsei, siis peab rakendama meetmed, et vältida supelranna reostamist fekaalidega.

Kui võimalik, tuleks hulkuvad loomad kindlasti kontrolli all hoida ja rakendada süsteemid supelrannale sattunud hulkuvate loomade eemaldamiseks. Samuti peab rakendama meetmed, et vältida hulkuvate loomade supelranda sattumist. Kui hulkuvad loomad siiski supelrannale pääsevad ja neid ei saa seal kontrolli all hoida, siis on soovitatav, et supelranna haldaja / kohalik ametkond paneks üles sildid, mis avalikkust sellest asjaolust hoiatavad. Samuti on soovitatav panna avalikkuse jaoks välja teave selle kohta, mida teha, kui supelrannas hulkuvaid loomi nähakse.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

24. kriteerium. Kõiki hooneid ja supelranna varustust peab hooldama nõuetekohaselt

Supelranna hoonete ja rajatiste väljanägemisele tuleb tähelepanu pöörata. Need peavad loodusliku ja tehniliku keskkonnaga hästi sulanduma, projekteerimisstandarditele vastama ning keskkonnakaitse ja esteetika nõudeid järgima.

Supelranna varustuse hulka kuuluvad rajatised või teenused, mida ei käsitleta ühegi teise kriteeriumi all, nt mänguväljakud ja paadisillad. Varustust tuleb regulaarselt hooldada ja kontrollida, et tagada selle kasutamise ohutus. Tähelepanu tuleks pöörata järgmisele: varustuse puhtus, seisund, varustuse / hoonete hooldamiseks kasutatavate värvide ja muude materjalide keskkonnamõjud, potentsiaalsed ohud seoses varustuse lagunemisega / tõrgetega selle töös. Kui võimalik, tuleks alati kasutada keskkonnasõbralikke tooteid.

Avalikkuse ligipääs kõigile ehitustöödele ja ohtlikele rajatistele peab olema ümbritsevate piiretega tõkestatud. Kui ehitustööd toimuvad Sinilipu hooajaga samaaegselt, siis peavad ka ehitustööde perioodil kõik Sinilipu kriteeriumid täidetud olema. Samuti ei tohiks ehitustööd mõjutada supelranna kasutajaid.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

25. kriteerium. Supelranna läheduses asuvaid tundlikke mere- või magevee-elupaiku (näiteks korallriffe või vetikaväljasid) tuleb jälgida

Kui 500 meetri raadiuses Sinilipu supelranna mis tahes osast asub tundlik eluala (näiteks korallriff või vetikaväljad), siis tuleb paika panna seireprogramm, mille kohaselt jälgitakse selle elupaiga (korallrifi või vetikaväljade) tervist vähemalt üks kord hooaja jooksul.

Sellise tundliku ala seire ja halduse osas peab konsulteerima ekspertorganisatsiooniga või asjakohase ametkonnaga.

Kasutada võib korallrifi seireprogrammi „Reef Check“ („Reef Check“ Coral Reef Monitoring Programme). Korallrifi seireprogrammi „Reef Check“ kohta saate täiendavat teavet lisast H.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad, kus see on asjakohane	

26. kriteerium. Supelranna alas tuleks propageerida kestlikku transporti

See kriteerium puudutab kõiki tegevusi, millega:

- propageeritakse ühis- ja kollektiivtransporti,
- propageeritakse jalgrataste kasutust ja laenutust ning jalgrattaparklaid,
- toetatakse liikluskorralduse kavasid ja vähendatakse liikluse tiptunde,
- arendatakse edasi jalakäijate ligipääsu.

Sinilipu programm soodustab alternatiivsete transpordiviiside propageerimist, nt eraldi bussiliinid supelranda ja tagasi, jalgrataste laenutus või tasuta jalgrattad. Sellistele kampaaniatele tuleks eriliselt tähelepanu pöörata kogukondades, kus supelranna piirkonnas on tihe liiklus või kus supelrand asub tundlikus alas.

On soovitatav, et kohalik ametkond / supelranna haldaja kehtestaks liikluskava, millega vähendatakse Sinilipu alas ja selle ümbruses liikluse mahtu, liikluse mõju maakasutusele ja õhusaastet.

Samuti on soovitatav, et Sinilipu teabetahvlile pannakse välja teave kestliku transpordi kasutamise võimalustest.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
	Kõik piirkonnad

TURVALISUS JA TEENUSED

27. kriteerium. Supelrannas peab olema piisav arv vetelpäästjaid ja/või päästevahendeid

Ranna haldaja peab kindlustama, et ranna turvameetmed vastavad riiklikele standarditele ja nõuetele.

On tugevalt soovitatav, et kohalik ametkond korraldaks supelranna ametliku riskihindamise (selle peab läbi viima vastav riiklik ametkond või ekspertasutus või, kus võimalik, Rahvusvahelise vetelpäästeföderatsiooni ILS (*International Life Saving Federation*) täisliige¹, vt lisa I. Avaliku turvakontrolli meetmete soovitusel peab selline riskihindamine olema tehtud ressursside olemasolul eelisjärjekorras.

Olenemata eelnevast peab suure külastatavusega randu valvama ja patrullima ranna eripärast ja kasutusest lähtuvalt piisav arv vetelpäästjaid. Vetelpäästjate arv tuleneb riskihindamisest. Vetelpäästjate arv peab suurenema vastavalt hooaja jooksul toimuvale kasutusintensiivsusele, kuid neid peaks soovituslikult olema minimaalselt 2 vetelpäästjat iga 200 meetri kohta randades, millele ei ole tehtud riskihindamist.

Vetelpäästjatel peab olema nõuetekohane riiklik või rahvusvaheline kvalifikatsioon. Vastavaid tõendeid tuleb kontrollida enne nende töölevõtmist ja nõudmisel tuleb need tõendid riiklikule koordineerijale esitada. Vetelpäästjad peab tööle võtma ainult vetelpäästjatena ja nende tööd ei tohi

¹ Eestis on ILS täisliige MTÜ Eesti Vetelpääste Selts

kombineerida muude ülesannetega nagu veesport, laenusus ja muud teenused, koristamine või muud tööd.

Vetelpäästjad peavad olema kergesti äratuntavad. Seetõttu on soovitatav, et vetelpäästjad kannaksid rahvusvaheliselt tunnustatud punakollast vormiriietust. Vetelpäästjate kasutusse peab andma sobivad päästevahendid.

Vetelpäästjate poolt valvatavad supluskohad peavad olema selgelt tähistatud. See ala peab olema kaardile märgitud, teabepunktides ära toodud ja/või supelrannas füüsiliselt tähistuste või lippudega märgistatud. ILS soovib kasutada ISO 20712-le vastavaid lippe ja märke. Kasutada tuleks ka Sinilipu rahvusvahelisi piktogramme.

Vähese ohuga ja väheste kasutajatega (keskmiselt vähem kui 50 kasutajat päevas kõrghooaja 4 nädala jooksul) supelrandades võib vetelpäästjad asendada päästevahenditega kui riiklik seadusandlus või ranna riskihinnang ei sätesta teisiti.

Päästevahendid võivad hõlmata järgmist: päästeujukid, puksiirujukid, konksud, päästevestid, päästeparved jne. Päästevahendeid peab regulaarselt kontrollima ja need peavad vastama riiklikele / rahvusvahelistele eeskirjadele.

Kohtades, kus kasutatakse päästevahendeid, peavad need olema selge paigutusega, nähtavad ja paiknema regulaarsete vahemaade järel, et neid saaks supelranna mis tahes kohas kiiresti kasutada. Ilma vetelpäästjateta supelrandades, millel puudub ka riskihinnang, on soovitatav, et päästevahendite asukohtade vahele ei jääks rohkem kui 100 meetrit. Päästevahendite juures peavad olema juhised nende kasutamiseks ja päästmisel vajalikeks toiminguteks. Soovitatav on, et varustuse asukoht on märgitud hädaolukorra märgistusega. Päästevarustuse/päästetorni asukoht peab olema märgitud Sinilipu infotahvilil oleval ranna kaardil.

Perioodid, millal supelrannas on võimalik kasutada päästevahendeid ja/või töötavad vetelpäästjad ning on võimalik saada esmaabi, peavad olema Sinilipu teabetahvilil või vetelpäästejaamade juures selgelt märgitud.

Päästevarustuses peab olema ka ligipääs hädaabitelefoni, kui riskihinnangus ei ole märgitud teisiti. Varustust tuleb regulaarselt kontrollida ning see peab vastama riiklikele/rahvusvahelistele nõuetele.

Ranna haldur peab andma ka ohutusjuhised, mis on ära toodud infotahvilil ning teistes olulistest kohtades rannas.

KOHUSTUSLIK KRITEERIUM	SOOVITUSLIK KRITEERIUM
Kõik piirkonnad	

28. kriteerium. Supelrannas peavad olema esmaabivahendid

Esmaabivahendid peavad olema saadaval a) kohapealse vetelpäästja juures ja/või b) koolitatud personaliga esmaabijaamas ja/või c) supelrannas asuvast kauplusest või muust rannarajatisest ja/või d) supelrannal vahetult avalikkusele kättesaadavalt. On rangelt soovitatav, et tiheda kasutusega ja perede poolt külastatavatel supelrandadel tegutseksid personaliga esmaabijaamad. Esmaabitöötajatel peab olema nõuetekohane kvalifikatsioon.

Esmaabijaamades peaksid olema järgmised vahendid: a) piisavad esmaabivahendid (põhilised esmaabivahendid nagu sidemed, kindad, desinfitseerimisvahend, plaastrid jne), b) külm vesi ja eelistatult ka kuum vesi, c) esmaabivoodi, d) hapnikuballoon ja -mask, e) immobiliseeriv traumalaud

(nt immobiliseerivad plokid või ämbliku tüüpi kinnitusrihmad), f) muud vahendid (vajadusel komplekt hairünnaku puhuks) jne.

Esmaabijaamad või esmaabivahendite asukohad peavad olema selgesti sildiga tähistatud, et supelranna külastajad need kergesti üles leiaksid (kaasa arvatud Sinilipu teabetahvli kaardil). Vt 5. kriteeriumit. Lisaks samuti peab olema selgesti ära märgitud periood, millal esmaabi antakse.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

29. kriteerium. Peavad olema kehtestatud hädakorra tegevuskavad saasteohtude puhuks

Hädakorra tegevuskava peaks hõlmama selgesti määratletud protseduuri, mis soodustab hädakorral tõhusat tegutsemist. Hädaolukord võib tekkida õlireostuse või ohtlike / mürgiste jäätmete supelranda sattumisest, olgu merelt või sadevee kanalisatsioonist, samuti orkaanidest, mürgiste vetikate vohamisest vms. Selles kontekstis tähendab hädaolukord sündmust, mis toob kaasa ulatuslikud mõjud supelrannale või suplusveele.

Et saastega kohalikul tasandil kiiresti ja kohalike ametkondadega koostöös toime tulla, peaks tegevuskava hõlmama järgmist:

- isikute määramine, kelle poole saaste ilmnemisel pöörduda,
- kõigi haldusteenuste ja vajalike inimeste kaasamine,
- inimeste kaitsmise või evakueerimise protseduur, kui selleks tekib vajadus,
- avalikkuse hoiatamise ja teavitamise protseduur,
- Sinilipu mahavõtmine.

Hädakorra tegevuskavas tuleb määrata, kelle poole peaks saastejuhtumi korral pöörduma. Selleks peab määrama kohaliku vastutaja. Samuti peab tegevuskavaga määrama isikute ülesanded hädaolukorras, sealhulgas saastejuhtumite korral.

Lisaks peab hädakorra tegevuskava olema tõestatud kooskõlas muu selles piirkonnas kehtiva riikliku seadusandlusega, nt riikliku õlireostuse tegevuskavaga.

Niikaua kui oht püsib, peab avalikkust ohust teavitama, pannes supelranda, kõigisse rannalepääsu kohtadesse, meediasse, turismibüroodesse ja/või muudesse asjakohastesse meediakanalitesse üles teabe ilmnenu saaste või potentsiaalse ohu kohta. Kui oht kujutab endast suuremõtmelist veesaastet, siis tuleb avalikkust teavitada sellest, et suplemine ei ole ohutu ja supelrand tuleb ujumiseks sulgeda.

Kui tekib mingi Sinilipu kriteeriumi rikkumine, siis tuleb Sinilipu maine alalhoidmiseks lipp ajutiselt maha võtta ja Sinilipu teabetahvlile või supelranda sellekohane teave välja panna.

Supelranda, eelistatult Sinilipu teabetahvlile, tuleb välja panna ka politsei, kiirabi ja muude asjakohaste päästeteenistuste telefoninumbrid koos muude kontaktandmetega, kui tegemist on õlireostuse või mürgise kemikaali reostusega.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

30. kriteerium. Supelranna erinevad kasutajad ja kasutusviisid peavad olema reguleeritud, et vältida konflikte ja õnnetusi

Supelrandades, kus toimuvad mitmed erinevad tegevused, peab olema kehtestatud halduskava, et hoida ära õnnetused ja konfliktid. See peab hõlmama ujujate, lainelaudurite, purilaudurite ja mootoriga veesõidukite alade eraldamist. Samal ajal peab supelranna meelelahutuslik kasutus olema reguleeritud nii, et see ei avaldaks negatiivset mõju supelranna ja selle ümbruse looduskeskkonnale ja liigirikkusele ning võtaks arvesse ka esteetilisi aspekte.

Ujujad peavad olema kaitstud kõigi veesõidukite eest (olgu mootori, purjede või pedaalidega). Vajadusel tuleb poide, majakate või siltidega tsoneerimine korraldada. Sama kehtib ka lainelaudurite alade kohta. Mootoriga, pedaalidega ja purjedega veesõidukeid tuleb eristada. Need tegevused tuleb üksteisest eraldada.

Mootorpaadid ja muud mootoriga veesõidukid peavad sõitma ujujate alast vähemalt 100-200 meetri kaugusel. Täpse kauguse peaks määrama kohalik reguleeriv ametkond. Lisaks tuleb motoriseeritud veesõidukeid käitavatele partneritele anda juhised seoses nende sõidukite kasutamisega ja erinevate tsoonide asukohtadega.

Vastav ametkond, näiteks vetelpääste, peab erinevate veetegevuste tsoneerimist valvama. Ka supelrannal peavad erinevate tegevuste alad selgesti märgistatud ja tsoneeritud olema. Tähelepanu tuleb pöörata ka mõningate tegevuste potentsiaalsele mürasaastele (mootorisport, muusika ja tuulelohed).

Kui supelrannal korraldatakse eriüritusi, siis peavad need toimuma väljaspool peamisi supelrandasid. Kui eritegevustega üritused ei võimalda supelrannal Sinilipu kriteeriumeid täita, siis peab lipu ürituse ajaks maha võtma. Supelranna kasutajaid peab sellise ürituse toimumisest eelnevalt teavitama, kasutades supelrannale välja pandavaid ja eelistatult kohalikus meedias ilmuvaid avalikke hoiatusi. *Sinilipu supelrandades toimuvate ürituste kohta on suunised toodud lisas I.*

Supelranna haldus peab järgima keskkonnakaitse kava, mis tagab supelrannas tundlike liikide ja elukohtade kaitse. Selleks saab kasutada tsoneerimist või muid ennetavaid tegevusi. Mõningatel juhtudel võib vajalik olla teatud tegevuste piiramine, hajutamine või muul moel haldamine. Tundlike luute-elupaikadega supelrandu tuleb hallata nii, et oleks tagatud nende tundlike alade kaitse, näiteks piirdeaedadega. Vaba-aja tegevused peavad olema korraldatud nii, et hoitakse ära keskkonna seisundi halvenemine, nt rannikuala erosioon või taimestiku kahjustused, samuti lindude ja muu loomastiku, nt munevate kilpkonnade häirimine.

Mõned eriti tundlikud kohad võivad vajada hoolikat planeerimist ja haldust. Sellistel juhtudel tuleb esitada tõendid, et on pöördutud tunnustatud kohalike loodushoiu organisatsioonide või rühmade poole ja on koostatud vastav halduskava.

Lisaks erinevate kasutajate füüsilisele eraldamisele peaks tsoneerimine olema selgelt märgistatud ka Sinilipu teabetahvli kaardil ning vastavat teavet saab anda ka supelrannale pääsu ja sisenemise kohtades (vt 5. kriteeriumit).

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

31. kriteerium. Supelranna kasutajate kaitseks peavad olema kehtestatud turvameetmed

Avalikkusel peab olema pääs Sinilipu supelranda ilma vajaduseta olla teatud hotelli külastaja või rannaklubi liige. Eelistatult peaks pääs supelranda olema tasuta, kuigi mõnedes supelrandades võetakse avalikkuselt rannale pääsu eest väikest mõistlikku tasu.

Pääs supelranda peab olema ohutu. Füüsiliselt probleemsetes supelrandades peavad olema rajatised, mis tagavad ohutu pääsu randa, nt kindlad astmed koos käsipuudega. Samuti peavad supelranna läheduses asuvatel tiheda liiklusega tänavatel olema jalakäijate jaoks märgistatud ülekäigukohad.

Supelranna promenaadid ja rannale viivad astmed peavad olema täielikud ja heas seisukorras. Parkla pinnakate peab samuti heas seisukorras olema. Puuetega inimestele peavad olema reserveeritud selgesti märgistatud parkimiskohad. Supelranna parkimiskorralduse kohta vt lähemalt 22. kriteeriumit. Supelranna muud juurdepääsuteed peavad samuti olema ohutud ning autode ja jalgrataste osas reguleeritud. Jalgrattateed on eelistatud, kus võimalik.

Kui promenaadi servad on supelrannast rohkem kui 2 meetrit kõrgemal, siis tuleb õnnetuste vältimiseks paigaldada hoiatussildid ja/või kaitsepiirded. See on eriti oluline seal, kus supelranna pind on kivine. Füüsiliste puuetega inimestele supelranda pääsu võimaldamise kohta vt 33. kriteeriumit.

Supelranna külastajad peavad supelrannal väljaspool ohtu olema. Turvalisuse alane teave peab kergesti kättesaadav olema. Vetelpääste töö ja esmaabi osutamise perioodid peavad olema selgelt Sinilipu teabetahvlile või vetelpääste jaamade juures ära märgitud. Lisaks peab ära tooma hädalippude süsteemi selgitused, kui sellist süsteemi kasutatakse.

Vajadusel tuleb tagada supelrannas piisav julgeolek, kasutades koolitatud ja kvalifitseeritud valvureid, kelle ülesandeks on rannal patrullida. Valvurid peavad kergesti äratuntavat vormiriietust kandma ja neil peaks olema võimalik esitada nõudmisel enda kui koolitatud turvatöötaja töötõend.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

32. kriteerium. Supelrannas peab olema saadaval joogivesi

Supelrannas peab olema joogivee allikas, nt purskkaev, toru, kraan vms. See võib asuda tualettruumide / tualettide alas või rannajoonel, kuid see peab olema loomade poolse reostamise eest kaitstud.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
	Kõik piirkonnad

33. kriteerium. Igas haldusüksuses peab vähemalt ühes Sinilipu supelrannas olema füüsiliste puuetega isikutele sobiv pääs randa ja sobivad rajatised

On rangelt soovitatav, et kõigis Sinilipu supelrandades oleksid rajatised, mis võimaldavad füüsiliste puuetega inimestel pääseda supelranda, seda ümbritsevasse hoonetesse ja tualettruumidesse. Sinilipu

nõudeks on, et igas haldusüksuses peavad vähemalt ühes supelrannas olema sellised rajatised. Sinilipu soovitusel on, et selles supelrannas oleks võimalusel tagatud nende pääs vee juurde.

Pääsu supelranda peaksid hõlbustama mitmesuguste puuetega inimeste jaoks kohandatud kaldteed. Soovituslikult peaksid nende kaldteede ehitus ja materjal sobituma loodusliku keskkonnaga ja võimalusel tuleks kasutada keskkonnasõbralikke materjale, st ümbertöödeldud komposiitplastikuid.

Rajatised peaksid olema mõeldud ka ratastoolis ja muude puuetega inimeste poolseks kasutamiseks ning peaksid järgima ISO juurdepääsustandardit. Supelrand peab järgima riiklikke eeskirju seoses puuetega inimeste juurdepääsu ja rajatistega. Lisaks peavad parklates olema reserveeritud kohad puuetega inimeste sõidukitele. Kui piirkonna topograafia ei võimalda supelranda pääsemiseks kaldteid

kasutada, nt tegemist on järsu pangaga, siis peab kohalik ametkond selle kriteeriumi suhtes erisust taotlema.

Kui ükski kohaliku ametkonna Sinilipu supelrandadest ei saa tagada puuetega inimestele pääsu supelranda ja vastavaid rajatisi, siis peab taotluses olema märgitud ka soov selle kriteeriumi osas erisust taotleda.

KOHUSTUSLIK KRITERIUM	SOOVITUSLIK KRITERIUM
Kõik piirkonnad	

LISA A: Erisuse lubamise juhtumid

Sinilipu saamiseks tuleb täita kõik kohustuslikud kriteeriumid. Kui riikliku Sinilipu komisjoni menetluses tekib vaidlusi ja kui taotleja ei täida kõiki kohustuslikke kriteeriume, siis võib riiklik Sinilipu komisjon esitada rahvusvahelisele Sinilipu komisjonile selle supelranna kohta erisuse lubamise juhtumi. Kui taotluses sisaldub erisuse taotlemine, siis peab riiklik Sinilipu komisjon selle juhtumi rahvusvahelisele Sinilipu komisjonile edastama, lisades juhtumile vajaliku taustadokumentatsiooni, selgituse, millised kohustuslikud kriteeriumid ei ole täidetud ja põhjenduse, miks erisust taotletakse.

Erisuse lubamise juhtumid võivad tekkida, kui supelrand on ületanud nõutavad piirväärtused, kuna suplushooajal on toimunud teadaolev ja dokumenteeritud sündmus. Arvesse ei võeta erisuse lubamise juhtumeid, mille aluseks olevad sündmused loetakse küll ebatavalisteks, kuid mitte sellele kohale ebatüüpilisteks.

Kõige sagedamini taotletakse erisust erakordse / äärmusliku ilmastiku tõttu, mis mõjutab veekvaliteedi kriteeriumide täitmist. Sellistel juhtudel saab riiklik Sinilipu komisjon võimaldada erisuse, jättes veeproovi arvestusest välja, kui suplusvee kvaliteedinõuetele vastavust kontrolliv riiklik ametkond on selle erisuse ametlikult heaks kiitnud. Lisaks tuleb erisuse taotlusele lisada ilmastikuga tegeleva riikliku ametkonna ametlik teatis, mis tõendab, et tegemist oli erakordsete ilmastikutingimustega. Euroopa Liidu liikmesriikide puhul: kui Euroopa Komisjon on veeproovi väljajätmise taotluse heaks kiitnud ja rahvusvahelisele koordineerijale esitatakse kirjalik tõend Euroopa Komisjoni heakskiidu kohta, siis ei loeta seda juhtumit erisuse lubamise juhtumiks.

Kui kõrgel saastetasemel on dokumenteeritult muud põhjused, näiteks õnnetus või muu vältimatu sündmus, siis võib sellise kandidaadi samuti erisuse lubamise juhtumina riiklikule Sinilipu komisjonile edastada. Dokumentatsioon peab näitama, et probleem on kõrvaldatud ja saaste on kahtlematult kõnealuse sündmusega seotud.

Supelrand võib erisust taotleda, kui:

- rajatised on taotlemise ajal veel ehitamisel, kuid valmivad hooaja alguseks,
- kui äärmuslike ilmastikutingimuste tõttu ei täida supelrand kohustuslikke kriteeriume, nt siltide või käiguteede osas, pääs supelranda on kahjustada saanud vms. Samas peavad sellised probleemid hooaja alguseks kõrvaldatud olema,
- kui puudub füüsiliste puuetega inimeste jaoks sobiv pääs supelranda, kuid see on kohaliku ametkonna ainus supelrand, kus Sinilipu programmi rakendatakse. Sellisel juhul peab supelrand esitama erisuse taotlemisel keske punktina kava selle kohta, kuidas ja millal supelrand selle kriteeriumi täidab,
- kui supelranna asukohast tulenevalt jäävad vajalikud teenused sedavõrd kaugele, et supelrand ei suuda kohustuslikku kriteeriumi täita, nt akrediteeritud laboratooriumi osas.

LISA B: Teave Sinilipu programmi kohta peab olema rannas välja pandud

[1. kriteerium]

SINILIPU PROGRAMM

Supelrand on saanud Sinilipu heiskamise õiguse. Sinilipp on keskkonna-alane auhind, mis antakse kogukondadele, kus tehakse suuri pingutusi oma rannikuala / siseveekogu veekeskkonna ja supelrandade haldamiseks, austades kohaliku keskkonda ja loodust. Sinilipu saamiseks peavad kogukond ja selle supelranna haldajad täitma mitmeid kriteeriume, mis hõlmavad veekvaliteeti, keskkonnakoolitust ja teavet, turvalisust, teenuseid ja rajatisi. Randades, kus lehvib Sinilipp, on kohalik kogukond teinud palju selleks, et keskkond oleks jätkuvalt puhas, ohutu ja turvaline.

Faktid Sinilipu kohta:

Sinilippu annab välja Rahvusvaheline Keskkonnahariduse Fond (FEE), mis on valitsusväline organisatsioon ning seda esindavad iga Sinilipu programmis osaleva riigi vastavad riiklikud organisatsioonid.

Sinilipp on supelrandade ja väikesadamate ökomärgis. Supelrandadele saavad Sinilippu taotleda ainult kohalikud ametkonnad või supelrandade haldajad. Sinilipu kriteeriumid supelrandadele hõlmavad nelja peamist valdkonda: a) veekvaliteet, b) keskkonnakoolitus ja teave, c) keskkonnajuhtimine ning d) turvalisus ja teenused.

Programmi kriteeriume arendatakse aja jooksul edasi, nii et osalevad kogukonnad peavad Sinilipu saamiseks pidevalt pingutama, et vastavad keskkonnaprobleemid lahendada. Sinilipu õigus antakse ainult üheks hooajaks korraga ja kehtib ainult senikaua kuni kriteeriumid on täidetud. Kui kriteeriume rikutakse, on kohalikel vastutajatel kohustus Sinilipp maha võtta. FEE-d esidav riiklik organisatsioon kontrollib Sinilipu supelrandu kogu hooaja vältel.

Ka Teie saate Sinilipu programmi aidata, tegutsedes keskkonna kaitseks:

Kasutage supelrannas olevaid prügikaste ja võimalusel andke jäätmed ümbertöötlusse

Kasutage supelrannale tulekuks ühistransporti, jalutage või laenutage jalgratas

Järgige supelranna käitumisreegleid

Nautige supelranna ja selle ümbruse loodust ning kohelge seda austusega

Puhake kohtades, kus austatakse keskkonda ja valige võimalusel ka keskkonnasõbralik hotell. Kõrvuti

Sinilipuga arendab FEE ka majutusasutuste ökomärgist: Roheline Võti. info: www.green-key.org

Kohalikud, riiklikud ja rahvusvahelised Sinilipu eest vastutajad:

Välja tuleb panna kohaliku vastutaja, riikliku Sinilipu koordineerija ja rahvusvahelise koordineerija nimi ja aadress.

Nimede ja aadresside juurde võib lisada järgmise teksti: „Need on kohaliku, riikliku ja rahvusvahelise Sinilipu kontaktisiku nimed ja aadressid. Saate programmile kaasa aidata, kui teatate neile, kuidas need supelrannad Sinilipu nõudeid täidavad. Nii aitate kindlustada, et Sinilipu standardist peetakse jätkuvalt kinni.“

LISA C: Suunised keskkonnahariduslikeks tegevusteks

[2. kriteerium]

Tegevuste liigid

Keskkonnahariduslike tegevusi peab korraldama erinevatele kasutajarühmadele mõeldud erinevat liiki tegevuste seguna. Mõned tegevused peavad toimuma supelrannal ja keskenduvad vahetult supelrannale või rannikukeskkonnale. Erinevat liiki tegevused jagunevad viieks kategooriaks:

Passiivse osalusega tegevused: need võivad hõlmata näitusi, filme, esitlusi, slaidiesitlusi, konverentse, debate, rahvusvaheliste ekspertide loenguid jms.

Aktiivse osalusega tegevused: need hõlmavad giidiga retki, harivaid mängu, teatrietendusi, koristuspäevi, meresupelrandade rannikuvaatluse päevi, sukeldumist / toruujumist tutvustavaid kursusi, supelranna kontrolli, foto- ja joonistusvõistlusi, looduse taastamise projekte, rohelist tehnoloogiat projekte, „Toeta supelranda“ programme, kogukonna rannaseire programme jne.

Koolitustegevused: nende hulka võivad kuuluda koolitused õpetajatele, supelranna või väikesadama personalile, lasterühmadega töötavatele inimestele, vetelpäästjatele, koristajatele, korrakaitseametnikele, konkreetsed riiklikud koolitusprogrammid jne.

Press ja meedia: teabelehtede, kleebiste, teavitavate siltide, postkaartide, kooli ja kogukonna uudiskirjade, raamatute, T-särkide, kottide, plakatite, raadiosaadete jms produtseerimine.

Sinilipu keskkonnateabe keskus: on rangelt soovitatav, et Sinilipu supelrandades oleks keskkonnateabe keskus (teabepunkt, kiosk), kust saab konkreetset teavet Sinilipu programmi ja keskkonnakoolituse küsimuste kohta. Keskkonnateabe keskuse või hariduskeskuse nimetuse ärateenimiseks peab selline teabekeskus või koht pakkuma nii tegevusi kui näitusi ning esitama keskkonna ja looduse alast teavet. Supelrannal või lähedalasuvates turismibüroodes peab keskuse asukohta ja tegevuste kohta teavet antama. Keskus peab olema avatud ja pakkuma tegevusi ja teavet mitte ainult kohalikele koolilastele, vaid ka üldisele avalikkusele.

Sihtrühmad

Tegevused peavad olema suunatud laiale valikule erinevatele sihtrühmadele. Siin on oluline, et kohalik ametkond koos teiste selle piirkonna tegijatega korraldaks programmi, mis harib ja tõstab teadlikkust paljudes erinevates huvirühmades, kes kohaliku keskkonna kasutust mõjutavad. Nendeks huvirühmadeks võivad olla supelranna külastajad, kohalikud elanikud, turismivaldkonna töötajad, kalurid, kohalike elualade esindajad jt.

Tegevuste tüübid, hulgad ja sihtrühmad peaksid vastama tegelikule olukorrale. Näiteks suures turismisihtkohas peaks laiemale avalikkusele igal hooajal rohkem kui üht tegevust pakkuma.

Seosed olemasolevate programmidega

Korraldatavad tegevused võivad olla osaks juba olemasolevatest kohapealsetest või kohalikus kogukonnas toimuvatest keskkonnakoolituse programmidest (kohalikud kestliku arengu (SDG) tegevused, Rohelise kooli tegevused jne). Samuti on soovitatav, et kohalik ametkond teeks harivate tegevuste korraldamisel koostööd kohalike valitsusväliste organisatsioonidega.

Teave tegevuste kohta

Teave avalikkusele kättesaadavate tegevuste kohta tuleb avaldada supelrannas ja eelistatult ka turismivaldkonna ajalehtedes ja ajakirjades või panna välja turismibüroodes. Avaldatav teave peaks hõlmama järgmist: millist tüüpi tegevused toimuvad, kus ja millal need toimuvad, kellele need on mõeldud jne.

Mida ei aktsepteerita

Selle kriteeriumi puhul ei aktsepteerita järgmisi tegevusi:

- teiste Sinilipu kriteeriumide täitmiseks teostatavad tegevused, nagu supelranna üldpuhastus, jäätmekäitlus, jäätmete ümbertöötlus ning muu teabetahvlile väljapanemiseks kohustuslik keskkonnateave (st teave ümbritsevate tundlike keskkondade kohta) jne.,
- tegevused, mis keskenduvad ainult turismile ilma konkreetselt kestlikule turismile keskendumata,
- tegevused, mida kohalik ametkond teostab osana standardsest tervishoiu, turvalisuse, transpordi või turismi haldusest.

LISA D: Soovitused veekvaliteedi alase teabe esitamiseks Sinilipu supelrandades, rannikuala supelranna näitel:

[3. kriteerium]

Supelrand: _____

Kohalik ametkond: _____

Kontaktisik: _____

Telefoni nr: _____

Kuupäev								
Escherichia coli / Väljaheidete kolibakterid								
Väga hea 😊 < 250 pmü / 100 ml								
Rahuldav > 250 pmü / 100 ml								
Seedetrakti enterokokid / Väljaheidete streptokokid								
Väga hea 😊 < 100 / 100 ml								
Rahuldav > 100 / 100 ml								

Sinilipp ja suplusvee kvaliteet	Mida need tulemused tähendavad?	
	Väljaheidete kolibakterid E.coli	Väljaheidete streptokokid Seedetrakti enterokokid
See supelrand täidab Sinilipu veekvaliteedi nõudeid. Tabelis toodud bakterite sisaldust suplusvees jälgitakse pidevalt. Suplusvett testitakse vähemalt üks kord iga 30 päeva järel. Tabelis on näha, millal vett analüüsiti ja kui palju baktereid leiti. Kui baktereid on vähe, siis on vesi väga puhas, aga suur arv baktereid tähendab, et vesi võib olla saastunud ja sisaldada kanalisatsioonist pärit baktereid	Väga hea 😊 Alla 250	Väga hea 😊 Alla 100
	Suurepärane suplusvee kvaliteet	Suurepärane suplusvee kvaliteet
	Rahuldav Üle 250 <i>Lubatav mõnel korral hooaja jooksul</i>	Rahuldav Üle 100 <i>Lubatav mõnel korral hooaja jooksul</i>

LISA E: 95. protsentiil

95. protsentiil on keskmise saastehulga arvutusmeetod. Suplusvee proovide osas näitab see väärtus tulemusi, mis 95% juhtudel ei ületa piirväärtust. Standardites räägitakse väärtustest, mis ületatakse vähem kui 5% juhtudest.

95. protsentiil saadakse järgmise arvutuse teel (see põhineb EL-i 2006. aasta suplusvee direktiivis toodud selgitusel):

1. Võtke log₁₀ väärtus igast hinnatavas andmete järjestuses loendatud bakterite arvust. Väärtusi 0 ei saa kasutada ja nende asemel tuleb võtta väärtus 1 (või lubatav miinimumväärtus).
2. Arvutage log₁₀ väärtuste keskvärtus (μ).
3. Arvutage log₁₀ väärtuste standardhälve (σ).
4. 95. protsentiil saadakse järgmisest valemist: antilog ($\mu + 1,65 \sigma$).
5. Saadud väärtus peab jääma eeltoodud piiridesse.

Tabelarvutuste leht nende arvutuste hõlbustamiseks on saadaval Sinilipu Podio andmebaasis (seda kasutavad riiklikud koordineerijad).

LISA F: Supelranna prügisuse mõõtmise süsteem – meetod supelrannas prügi mahaviskamise mõõtmiseks

[15. kriteerium]

Supelranna kontrollkülastuste käigus saab supelranna haldur või riiklik koordineerija kasutada supelranna puhtuse määratlemiseks supelranna prügisuse mõõtmise süsteemi („Beach Litter Measuring System“).

See süsteem eristab suurt prügi (> 10 cm) ja väikest prügi (< 10 cm). Kontrollitakse prügi hulka supelrannas määratud esindavates alades. Prügi hulga alusel määratakse supelrandadele erinevad puhtusetasemed (A+ kuni D). See meetod ühendab endas pildistamise ja loendamise.

Sinilipu supelrannas peaks puhtusetase olema A+ või A.

Juhend supelranna puhtusetaseme määratlemiseks:

Suur prügi

1. Määrake 100 m² suurune ala (10 m x 10 m), kus suurt prügi loendada ja pildistada (valige kõige prügisem 100 m² suurune ala, mille supelrannalt leiate).
2. Loendage selles alas leiduvad suured prügiesemed (> 10 cm).
3. Tehke alast foto (tõestusmaterjaliks).
4. Leidke supelranna prügisuse indikaatori abil supelranna puhtusetase (vt allpool).

Väike prügi

1. Määrake 1 m² suurune ala, kus väikest prügi loendada ja pildistada (valige kõige prügisem ala eelnevalt valitud 100 m² suuruses alas).
2. Loendage selles alas leiduvad väikesed prügiesemed (< 10 cm).
3. Tehke alast foto (tõestusmaterjaliks).
4. Leidke supelranna prügisuse indikaatori abil supelranna puhtusetase (vt allpool).

Supelranna prügisuse indikaator²

Prügiesemete arv alas	Puhtusetase
0	A+ Väga puhas
1-3	A Puhas
4-10	B Mõõdukalt puhas
11-25	C Prügine
> 25	D Väga prügine

Üldised juhised

1. Pange oma mõõtmised kirja ja hoidke andmed alles (kuupäev, kellaaeg, asukoht, asjaolud, ilmastikutingimused, puhtusetase(med) suure prügi osas, puhtusetase(med) väikese prügi osas, muud märkused).
2. Kui võimalik, siis korrake neid toiminguid kogu supelrannal erinevates kohtades.
3. Kui võimalik, siis korrake mõõtmisi kogu hooaja jooksul erinevatel päevadel ja kellaaegadel. Siin on oluline silmas pidada, et selle süsteemi käimapanek võib alguses veidi aega võtta. Kui aga olete natuke kogemusi või koolitust saanud, siis on see kiire, lihtne ja kasulik meetod. Supelranna prügisuse indikaatori üksikasjalikuma versiooni, süsteemi kirjelduse ja CD-õppeplaadi saamiseks või koolituses osalemiseks külastage Sinilipu kodulehte või pöörduge Sinilipu rahvusvahelise koordineerija poole.

² Supelranna prügisuse mõõtmise süsteemi töötasid välja Keep Holland Tidy Foundation ja Royal Dutch Touring Club

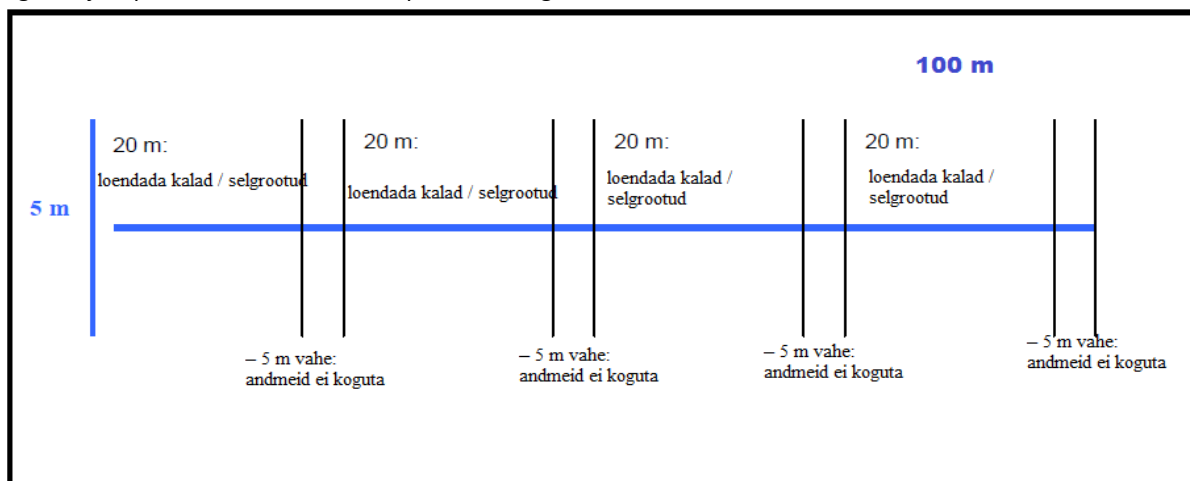
LISA G: Korallriffide seiresüsteem „Reef Check“**[25. kriteerium]**

Alljärgnev on korallriffide seiresüsteemi „Reef Check“ väga lühike kirjeldus. Kogu teave „Reef Check“ süsteemi ja selle riikliku / rahvusvahelise toe kohta on saadaval kodulehel <http://www.reefcheck.org>.

„Reef Check“ süsteem on mõeldud vabatahtlikele sukeldujatele, kes ei ole teadlased. Kohalik „Reef Check“ tiim peaks koosnema teadlasest ning rühmast toruujujatest ja sukeldujatest, kes analüüsid läbi viivad. Tiimi liikmetel peab olema hea oskus tuvastada indikaatorliike ja aluspinna kategooriaid. On rangelt soovitatav, et tiim läbiks „Reef Check“ süsteemi koolituse. Kui riiklikul või kohalikul tasandil on juba „Reef Check“ tiimid loodud, siis võib toetuse saamiseks nende poole pöörduda.

Seire teostamiseks on vajalikud järgmised vahendid: juhend, indikaatorliikide tuvastamise kaardid / raamatud, GPS seadmed, loendusliinid, allveepaber ja veekindlad pliitsid / markerid, poid, lood ning turvavarustus.

Kui võimalik, peaks seire toimuma kahel sügavusel: madalas vees (2-6 meetri sügavusel) ning rifi keskel (6-12 meetri sügavusel). Samas ei sobi paljud rifid mitmel sügavusel mõõtmiseks. Tuleks paika panna 100 meetri pikkune loendusliin (eelistatult kaldajoonega paralleelselt). Loendusliin tuleb jagada 4 x 20 meetri suurusteks loendusosaladeks, mille vahele jäävad 4 x 5 meetri suurused vahed. Kordusloenduste jaoks on tähtis loendusosalade algused ja lõpud dokumenteerida või püsivalt märgistada.

Korallriffide seireprogrammis „Reef Check“ kasutatakse nelja tüüpi andmete kogumise meetodeid: 1) asukoha kirjeldus (keskkonnatingimused ja inimtegevuse mõju hinnangud), 2) kalade loendus, 3) selgrootute loendus, 4) aluspinna tüüp.

Asukoha kirjeldus hõlmab järgmist teavet: asukoht (üldine ja täpne asukoht), kontrollimise aeg, lähedalelavate inimeste arv, ilmastikutingimused, inimtegevuse mõju hinnang korallriffidele ja hinnang korallriffi võimalikule kaitsele. Aluspinna uuring hõlmab andmeid aluspinna kohta iga 0,5 meetri järel piki 4 m x 20 m loendusliini. Aluspind tuleb klassifitseerida ühte järgmistest kategooriatest: kõva korall, pehme korall, hiljuti hukkunud korall, toitainete indikaatorvetikad, käsnad, kivi, kivipuru, liiv, muda/savi või muu aluspind. „Reef Check“ juhendis on toodud täpsemad juhised aluspinna uuringu teostamiseks ja aluspinna klassifitseerimiseks.

Tuleb üles märkida ka korallide pleekimise määr, korallihaguste olemasolu, prügi leidumine ja korallide kahjustused.

Igas piirkonnas on erinevad indikaatorliigid (kalad ja selgrootud), kes tuleb piki 4 m x 20 m loendusliini loendada. „Reef Check“ kodulehel ja juhendis on toodud täpsemad juhised selle kohta, millised kalade ja selgrootute liigid loendusse kaasata ja kuidas loendusi läbi viia. Ja lõpuks on soovitatav lisada loendusele dokumentatsioonina ka fotod ja/või videod.

LISA H: Suunised Sinilipu supelrandades toimuvateks üritusteks

[30. kriteerium]

Kui Sinilipu supelrandades kavandatakse ürituste läbiviimist, siis on soovitatav, et kohalik ametkond / supelranna haldaja püüaks leida mõlemapoolselt kasuliku lahenduse nii ürituse korraldamiseks kui Sinilipu staatuse säilitamiseks. Sinilipu supelrandades ürituste korraldamine ei ole Sinilipu programmiga vastuolus, kuid üritus ei tohi Sinilipu nõudeid rikkuda. Sinilippu ei tohiks maha võtta ainult sellepärast, et supelranda on kavandatud üritus.

Otsuse lubada supelrandades üritusi korraldada teeb lõppkokkuvõttes kohalik ametkond / supelranna haldaja, järgides seejuures kohalikke eeskirju ja muud seadusandlust. Kui kohalik ametkond on mures ürituse võimaliku mõju pärast Sinilipu nõuete täitmisele, siis on soovitatav varajane kontakteerumine ja arutelu riikliku koordineerijaga. Siinkohal rõhutame veelkord, et Sinilipu nõuete täitmise kindlustamine on kohaliku ametkonna kohuseks.

Vajadusel tuleb rakendada lisaressursse, nt koristuspersonali, teisaldatavaid tualette jne, et oleks tagatud nõuete täitmine.

Kui võimalik, peaks Sinilipu ala olema eraldatud (see hõlmab sobivusel ka vees poide kasutamist), nii et Sinilipu supelranna jääks alles ja supelrannas saaks ikkagi Sinilipp lehvida. Ei ole soovitatav kogu supelranda ürituse alaks määrata.

Kui võimalik, peaks rakendama kõik võimalikud meetmed, et kindlustada kõigi Sinilipu nõuete täitmine supelrannal ka ürituse ajal.

Sinilipu kriteeriumidega seoses tuleb ka kõigi supelrannal toimuvate ürituste ja/või ehitustööde käigus kogu keskkonnakaitse ja ehituse alast seadusandlust järgida. See hõlmab võimalikku vajadust viia läbi keskkonnamõju hindamisi või koostada keskkonnakaitse aruandeid ürituse mõjude kohta ümbritsevale loodusele. Sellisel juhul on nõutav piirkonna vastava keskkonnakaitse ametkonna luba.

Avalikkust tuleb kõigist Sinilipu supelrandades kavandatavatest üritustest ette teavitada. See võib toimuda plakatitena või muu supelranda üles pandud teabena, samuti teadetena, mis avaldatakse kohalikus meedias või sobivusel ka kohaliku ametkonna / supelranna haldaja kodulehel. Supelranda tuleb välja panna teade, millel on ära toodud ürituse kirjeldus ja kestus, koht, kust saab lähemat teavet, kaebuste esitamise koht jne.

Kui supelrannal toimub pärast õhtust Sinilipu ranna sulgemist muid tegevusi, st supelrandades, kus Sinilipp päeva lõpus maha võetakse, kuna kriteeriumeid siis enam ei täideta, peab supelranna haldaja / kohalik ametkond kindlustama, et supelrand ja selle rajatised koristatakse ja nende heakord taastatakse, enne kui Sinilipp järgmisel hommikul taas heisatakse, isegi kui see tähendab, et koristustiimid peavad öö läbi töötama, selleks et supelrand oleks lipu heiskamise ajaks puhas. Seega, kui Sinilipp heisatakse tavaliselt kell 08.00 hommikul, siis peavad ka supelranna rajatised kella 08.00-ks hommikul Sinilipu nõuetele vastama.

On soovitatav, et kohalik ametkond / supelranna haldaja kaaluks Sinilipu supelrandades toimuvate ürituste korraldajatele teatud tasu võtmist ja sellest saadava tulu kasutamist supelranna või selle ümbruse parendamiseks.

LISA I: Suunised ILS randade riskihindamiseks

[27. kriteerium]

Rahvusvaheline vetelpäästeföderatsioon ILS on organisatsioon, mis töötab eesmärgiga ära hoida uppumissurmasid ning teeb seda koos riiklike vetelpäästeorganisatsioonidega, et parandada uppumise ennetamist, veeohutust, vetelpäästet, elupäästmist, vetelpäästmist ja elupäästesporti. FEE ja ILS on omavahel sõlminud vastastikuse mõistmise memorandumid, millega FEE tunnustab ILS-et.

FEE julgustab rahvuslikke koordinaatoreid ning kohalikke ametkondi tegema võimalusel ILS riiklike organisatsioonidega koostööd.

ILS teeb riskihindamisi üle kogu maailma ning hoolitseb selle eest, et infotahvlid, mis vastavad ISO 20712 standardile, pannakse võimalikult paljudesse randadesse. Kui see pole võimalik, koostatakse sõltumatu riskihindamine. Allpool on ILS koostatud juhend.

TAUST

Riskijuhtimine defineeritakse kui loogiline ja süstemaatiline lähenemine selleks, et identifitseerida, analüüsida, hinnata, loendada kokku, jälgida ja edastada riske, mis on seotud mõne tegevuse või protsessiga.

WHO juhendis „*Guidelines for safe recreational water environments (Vol.1)*“ on kirjas: „ohu ja riski hindamisega teavitatakse poliitikate väljatöötamisest tervisele ja heaolule veealal puhkamise riskide kontrollimiseks ja haldamiseks“... ranna või vee hindamisel tuleks arvesse võtta mitmeid olulisi kaalutlusi, sealhulgas:

- looduslike või tehnilike ohtude olemasolu ja olemus,
- tervishoiuga seotud ohtude tõsidus,
- parandusmeetmete kättesaadavus ja kohaldatavus,
- kasutamise sagedus ja tihedus,
- arengutase.

PÕHIMÕTTED

Ohu ja riski hindamise eesmärk on hinnata teatud sündmuste toimumise tõenäosust ning hinnata nende sündmuste võimalikku kahjulikku mõju inimestele, varale või keskkonnale, muud negatiivsed tagajärjed.

ILS näeb riskianalüüside rakendamist kõigi veekeskkondade puhul strateegiate võtmeelemendina, et vähendada vigastusi ja inimkaotusi või muid veekeskonda kahjustavaid mõjusid.

Üldine raamistik ja kindlaksmääratud riskijuhtimisprotsessi põhielemendid on:

- kommunikatsioon ja konsultatsioon
- konteksti määramine
- riskide identifitseerimine
- riskianalüüs
- riskide hindamine
- riskikontrollimeetmete kava väljatöötamine
- jälgimine ja üle vaatamine.

See raamistik on kooskõlas rahvusvahelise standardiga ISO 31000 – Riskijuhtimine - juhised riskijuhtimise põhimõtete ja rakendamise kohta.

Riskianalüüsi läbiviimise põhipõhimõtte on:

1. tuvastage konkreetse asukoha ohud ja hinnake riske, mis võivad inimesel ohuga kokku puutudes olla
2. loo riskijuhtimiskava alus
3. parandada ohutust ja vähendada surma või vigastuste ohtu kohas

4. taga ressursside parim kasutamine ja soodusta tõhusaid juhtimistavasid
5. vähenda õnnetusjuhtumitest ja juhtimispraktikast tulenevate kohtuvaidluste võimalust
6. anna juhiseid poliitika, menetluste ja tavade väljatöötamiseks.

Oht on võimaliku kahju allikas või olukord, mis võib põhjustada kahju.

Mõistet risk kasutatakse selleks, et kirjeldada tõenäosust, et antud ohuga kokkupuude toob kaasa ebasoodsa tulemuse.

Rannikul ja/või rannas asuvas kohas avaliku potentsiaalse riski täpne analüüsimine on keeruline. Võimalike riskide kindlaksmääramine ja hindamine on rannikupiirkondades keskkonna muutuva iseloomu tõttu keerulisemaks tehtud.

Rannikuäärsed piirkonnad on dünaamiline keskkond, kus võimaliku ohu olemasolu ja tase varieeruvad paljude tegurite, näiteks aja, veeolude, ilmastiku ja inimtegevuse tõttu.

Ohtude ja nendega kaasnevate riskide tõhusaks hindamiseks peab hindaja mõistma kõiki ohte tekitavaid tegureid, näiteks ranna topograafiat, valitsevat ilma- ja lainekliimat ning randa kasutavate inimeste arvu ja nende valitud tegevusi.

Riskide tõrjumiseks (kontrollimiseks) ja maandamiseks tuleb arvestada, et külastajad saaksid nautida võimalikult ohutut veekeskkonda. Lahendused võivad sisaldada mis tahes järgmist juhtelementide hierarhiat või nende kombinatsiooni:

1. riski, ohtude, inimeste või mõlema kõrvaldamine võimaluse korral (kõrvaldamine)
2. kõrvaldada juurdepääs kohale, kus oht võib ohtu kujutada (isolatsioon)
3. jagada riski teise poole või osapooltega, näiteks lepingute, partnerluste või kindlustuse kaudu (üleandmine)
4. paigaldage tõke, näiteks tara või taimestik (tehniline kontroll)
5. haldus (administratiivne) kontrollid, mis võivad hõlmata
  - a. kogukonna haridusprogrammid, et tõsta teadlikkust võimalikest ohtudest
  - b. rahvusvahelised standardmärgid ISP 20712 -le, mis võimaldab külastajatel teha teadlikke otsuseid selle kohta, kas nad soovivad mõnda piirkonda minna või teatud tegevust ette võtta
  - c. järelevalve asjakohaselt koolitatud personali, näiteks vetelpäästjate, kaudu
  - d. asjakohaste hädaolukorra juhtimissüsteemide rakendamine
  - e. avalike päästevahendite, näiteks päästerõngaste/-rõngaste kasutamine ja sobiv paigutamine
  - f. Tsoonideks jagamine, näiteks poide ja lippude kasutamine piirkondade määratlemiseks, kus teha omavahel kokkusobimatuid tegevusi, näiteks mootorpaatidega sõitmine, ujumine ja purjetamine
6. riski säilitamine ja juhtimine (jääkrisk).

VIITED

International Life Saving Federation (ILS), 2007, ILS Beach Risk Assessment Policy.

International Life Saving Federation of Europe (ILSE), 2007, ILSE Risk Assessment Guidelines.

International Life Saving Federation of Europe (ILSE), 2010, ILSE Designated Bathing Area Risk Assessment Report.

International Standards Organisation (ISO), 2008, ISO 20712 Water Safety Signs and Beach Safety Flags (Parts 1, 2 & 3).

Royal National Lifeboat Institution (RNLI), 2007, *A guide to coastal public rescue equipment*

World Health Organisation (WHO), 2003, *Guidelines for safe recreational waters Volume 1 - Coastal and freshwaters.*

LISA J: Sinilipu juhised ranna arendamiseks

KESKKONNAHARIDUS JA INFO

Rannas on info Sinilipu programmi ja teiste FEE ökomärgiste kohta, ranna töötajad peavad olema teadlikud Sinilipu põhimõtetest ja suutma selle kohta ranna kasutajatele teavet anda.

Kaks korda aasta korraldatakse töötajatele kohtumisi, kus räägitakse Sinilipu põhimõtetest, keskkonnast ning kestlikust arengust.

Soovitavalt tehakse seda enne ja peale Sinilipu hooaega, kuid randades, mida kasutatakse aastaringselt, võib kohtumisi korraldada iga kuue kuu järel. Kohtumiste toimumist saab kontrollida protokollidest.

Iga töötaja teab Sinilipu programmi kohta ning suudab selle kohta infot edastada ka küllastajatele.

Ranna juhtimise osaks on iga uue töötaja teavitamine Sinilipu programmist ning nende koolitamine Sinilipu kriteeriumitest ja nende tähendustest nende töö mõistes. Kõrghooajal töötavaid osa-ajaga töötajaid tuleb samuti informeerida Sinilipu programmist.

KESKKONNAJUHTIMINE

Veetarbimist sanitaariumides ja duširuumides tuleb kontrollida.

1. Duššist väljub vett maksimaalselt 9 liitrit minutis
2. Kraanidest väljub vett maksimaalselt 6 liitrit minutis
3. WC lopuskastist väljub maksimaalselt 6 liitrit ühe lopuskorraga.

Rand kasutab veesäästmise meetmeid nii kraanist, duššidest kui WC-des. Kraanist tuleb vett maksimaalselt 6 liitrit minutis, duššidest tuleb vett kuni 9 liitrit minutis, kõigi WC pottide puhul tuleb loputusvett maksimaalselt 6 liitrit ühe korra loputusega.

Ranna haldaja peaks mõjutama ka rannas asuvate eraettevõtete ja teenusepakkujate, näiteks restoranid, veetarbimist, mis omakorda saaksid siis taotlema Rohelise Võtme märgist.

Erandid:

Kui tualettidel on sadevee süsteem või stopp-nupp, piisab ka 9 liitrist ühe lopuskorraga.

Lisaks veetarbimise vähendamisele võtab rand täiendavaid meetmeid. Nende hulka võivad kuuluda surve- või andurisegistid, süsteem veevoolu hõlpsaks peatamiseks, maksesüsteem (mündid, Sep võti), sadevee kasutamine, vee taasringluse võtmise süsteem jne.

Rannas peab olema keskkonnapoliitika ja keskkonnaplaan. Kava peaks sisaldama viiteid veemajandusele, jäätmete ja energiatarbimisele, tervise- ja ohutusprobleemidele ning võimaluse korral keskkonnasõbralike toodete kasutamisele. Kõiki töötajaid tuleb nendest teemadest teavitada ja harida.

➔ sama mis jahisadamate ja sadamate puhul

Rand, sealhulgas vetelpäästejaam ja eraettevõtted, registreerib oma iga-aastased energia, vee, jäätmete ja (valikuliselt) puhastusvahendite tarbimise andmed. Need andmed teisendatakse indeksiteks. Selle jaoks kasutatakse Exceli tabelit.

Dokumendid peavad näitama järgmist teavet:

- gaasi, elektri, vee kogused
- kõik tasud gaasi, elektri, vee eest
- kulu gaasi, elektri, vee tarbimise ühiku kohta

Iga 5 aasta tagant toimub energiakontroll.

Ranna haldaja on tellinud täiendava uuringu soovitatud meetmete energiatõhususe kohta. Meetmed on kaasatud jätkusuutlikkuse programmi (2. suunis).

Rannas asuvate rajatiste puhastamiseks tuleb kasutada ainult keskkonnasõbralikke puhastusvahendeid (mis on sertifitseeritud ökomärgisega).

Sanitaar- ja sisepuhastusvahenditel peab olema akrediteeritud keskkonnamärgis või need peavad olema tooted, mis ei ole musta nimekirja kantud (vt lisa 1: Rohelise võtme must nimekiri). Sanitaar- ja sisepuhastusvahenditel peab olema ökomärgis (näiteks Euroopa ökomärgis, Nordic Swan ja Blue Angel).

Puhastusteenuste sisseostmisel tuleks olemasolev leping üle vaadata ülaltoodud tingimustega, et lisada see järgmisse lepingu läbivaatamisse ja kindlasti ühe aasta jooksul pärast Sinilipu esialgset hindamist.

Erand:

See kriteerium ei hõlma konkreetseid puhastusvahendeid, mida reguleerivad tervise ja ohutuse, hügieeni ja/või toiduohutuse (HACCP) seadused kas perioodiliselt või hädaolukorra korral.

Igapäevasteks puhastustegevusteks kasutatakse ainult kiudkangast tooteid.

Ranna sanitaarruumides peavad olema ainult keskkonnasõbralikud tualett-tarbed, paberrätikud ja tualettpaberid. Seep ja muud isikliku hügieeni tooted peavad olema doseerimissüsteemiga jaoturites.

Kasutada tuleb ainult energiatõhusat valgustust. Valguse kasutamist reguleerivad andurid tuleks paigaldada kõikjale, kus seda kasulikuks peetakse.

Kõik valgustid on energiasäästlikud (PSL, TL, SL, LED jne). Hiljemalt üks aasta pärast ranna ülevaatus kasutatakse hoonetes ja nende ümbruses (= õues) energiatõhusat valgustust. Kui pirnid ei vasta kriteeriumile, pakub rand asenduskava.

Energiasäästliku valgustuse valgustugevus on vähemalt 40 lumenit/vatti. PL, TL, SL ja LED -valgustus vastab sellele tingimusele. Halogeenvalgustust ja traditsioonilisi lambipirne ei tohi rannas enam kasutada.

Kui sobivat alternatiivi pole, võib rand saada selle punkti jaoks erandi. Rannaoperaator peab tõendama, et seda ei saa tehniliselt realiseerida või et nõutava investeeringu tasuvusaeg on > 5 aasta.

Rannahoonetes ja nende ümbruses kasutatakse tarbetu valgustuse vältimiseks märkimisväärselt valgustusandureid.

- ➔ Selgitus: valgustusandurid võivad tulesid sisse/välja lülitada, näiteks inimeste kohaloleku tõttu (liikumisandur) või liiga vähese valgusega (valgusandur). Sel viisil välditakse lampide tarbetut kasutamist.

Ranna energiavarustus peaks põhinema taastuvatel allikatel

Rand kasutab taastuvaid energiaallikaid

- ➔ Selgitus: see hõlmab taastuvaid energiaallikaid, nagu tuul, päike ja vesi; päikeseenergia, tuuleveskite, fotogalvaaniliste päikeseplatade (elektritootmine) või muu sarnase taastuenergia jne.
100% elektrienergia kogumist toodetakse jätkusuutlikult.
- ➔ Selgitus: jätkusuutlikult toodetud elekter tähendab elektrit, mis on toodetud taastuvatest energiaallikatest, nagu päike, tuul ja vesi. Kasutatakse erinevaid nimetusi: roheline energia, roheline elekter või looduslik elekter.

Roheline gaas: ostetud gaasi koguhulk toodetakse jätkusuutlikult biomassist.

Selgitus: Roheline gaas on biomassist toodetud gaas. See "biogaas" viiakse maagaasi, vähendades seeläbi olemasolevate fossiilsete maagaasivarude kasutamist. Kui ostate rohelist gaasi, on sellega kaasas päritolusertifikaat.

Rand ja rannavarustus/-rajatised peaksid olema kliimaneutraalsed.

Ranna haldaja viib oma tegevuste jaoks läbi CO₂ -uuringu (nt fikseeritud CO₂ jalajälje määramiseks), et uurida, kas see võib olla süsinikuneutraalne.

Selgitus: Töö CO₂ heitkoguste sertifikaatidega on alati tegevuse kulminatsioon. Esmalt säästke, seejärel vaadake, kas rand ise suudab taastuenergiat toota. Kolmas samm on süsinikdioksiidi heitkoguste neutraliseerimine, ostes ülejäänud CO₂ heitkoguste jaoks CO₂ sertifikaadid.

Rannal asuvaid kunstlikult rajatud haljasalaid ja aedu tuleb hooldada jätkusuutlikult.

Keemilisi pestitsiide ja väetisi ei tohi kasutada rohkem kui üks kord aastas, kui puudub orgaaniline või looduslik ekvivalent.

Kuna territooriumil ei tohiks kasutada keemilisi pestitsiide ega väetisi, võiks alternatiivina kasutada gaasileeki või mehaanilisi herbitsiide. Gaasileekide kasutamisel saavutatakse parim efekt, kui taimi ei põletata maapinnale, vaid lihtsalt kõrvetatakse.

Lilli ja aedu tuleb kasta varahommikul või pärast päikeseloojangut

Selle kriteeriumi eesmärk on vähendada veetarbimist, eriti kui kastmiseks kasutatakse kraanivett. See on parim viis aurustumise vältimiseks ja taimede juurtele parima mõju avaldamiseks.

Vihmavett kogutakse ja kasutatakse lillede ja aedade kastmiseks

Selle kriteeriumi eesmärk on vähendada ka kraanivee tarbimist. Alternatiivne veesüsteem vihmavee säilitamiseks ja kasutamiseks piirab magevee kasutamist kastmiseks.

Uute haljasalade istutamisel kasutatakse endeemilisi või kohalikke liike.

Endeemilised liigid kasutavad vähem vett kui mitte-endeemilised ning nende kasutamine säilitab ümbruskonna bioloogilise mitmekesisuse.

Uute haljasalade plaani koostamisel mõelge järgmistele komponentidele:

- tutvustus (sh andmed)
- rannas ja selle ümbruses asfalteeritud pindade, taime- ja puuliikide üldine inventuur ning praeguste maastikuelementide kirjeldus
- kirjeldus ranna ja selle ümbruse praeguste ja tulevaste loodusalade käitlemise kohta (nt pügamine, muruniitmine, umbrohutõrje jne)
- looduskaitsekava rannas ja selle ümbruses. Selles plaanis vaadeldakse soovitud edasist arengut
- plaani kokkuvõtavad meetmed ja kulud

- + lisade ülevaade

Kunstlikult valmistatud rannad tuleb luua ja hooldada jätkusuutlikult

Kunstlikult loodud randa tuleb majandada säästvalt. Positiivse mõju tagamiseks tuleb läbi viia ökoloogiline hindamine.

Näiteks tuleb ranna loomiseks toodud liiva ökoloogiline mõju võimalikult palju minimeerida.

Rannarajatised peavad olema valmistatud keskkonnasõbralikest materjalidest. Ranna uute hoonete, infrastruktuuri või mööbliga varustamisel tuleks eelistatavalt kasutada kohalikke tarnijaid.

See hõlmab hooned, mööblit, infrastruktuuri jne.

Samuti: Keskkonnasõbralik värvimine

Värvimistöodeks kasutatakse vähem keskkonnale kahjulikke värve, millel on ökomärgis. Selgitus: Rannas asuvate hoonete värvimisel kasutage ainult keskkonnasõbralikku sise- ja välisvärvi. Värvidel on märgistus nagu ökomärgis, ELi ökomärgis vms.

Uue ehitamise, rekonstrueerimise või ranna renoveerimise käigus võtab ettevõtte arvesse kasutatud keskkonda ja kasutatud materjalide jätkusuutlikkust.

Selgitus:

- Ostetud puit, mida kasutatakse ehitiste jaoks, on vastupidav.
- kasutatakse sertifitseeritud puitu, mille on heaks kiitnud riiklikud ametiasutused, näiteks TPAC (puiduhangete hindamiskomisjon)
- Energiatõhususe koefitsient (EPC) on vähemalt 5% madalam kui siseriiklikes õigusaktides nõutud.
- Muud meetmed võiksid olla: vihmavee puhverdamine, vee säilitamine, bioloogilise mitmekesisuse kaitse, keskkonnasõbraliku liikuvuse edendamine või heitkoguste ja saaste vähendamine ehitamiseks kasutatavate seadmetega või hoone kasutamisega seotud uuendustega.

Lähtudes jätkusuutlikust hankepoliitikast, esitab ranna haldaja oma tarnijatele nõudmisi. Ranna haldaja palub tarnijatelt allkirjastatud deklaratsiooni säästvate toodete ja teenuste tarnimise kohta.

Selgitus: Jätkusuutlikkuse deklaratsioon on dokument, mis kirjeldab tarnijate ranna halduse nõudeid ja milles tarnija teatab, et täidab seda.

CSR

Ranna haldajal on sotsiaalse vastutuse kava (CSR), mis hõlmab inimõiguste alast tööõiguse, keskkonnahariduse ja korruptsioonivastase võitluse valdkondi.

Ranna haldaja on koostanud ettevõtja sotsiaalse vastutuse kava.

Ranna haldajal on ettevõtete sotsiaalse vastutuse kava, milles ta määratleb oma eesmärgid jätkusuutlikkuse ja ettevõtte sotsiaalse vastutuse kohta. Dokument peab olema nähtaval kohal.

Selgitus:

Ettevõtte sotsiaalse vastutuse kava on ranna kõrgema juhtkonna deklaratsioon, mis näitab, et jätkusuutlikkus ja ettevõtete sotsiaalne vastutus on ettevõtte lahutamatu osa.

Avalduses pööratakse vähemalt tähelepanu:

- ettevõtte sotsiaalse vastutuse üldised eesmärgid/jätkusuutlikkuse ülevaade, hoolivus inimeste/planeedi/kasumi pärast ja ärieesmärkide struktuurne osa

- rakendustegevused, mis peaksid olema kooskõlas kehtestatud ettevõtte põhimõtete ja protseduuridega
- üldised reeglid, mis käsitlevad ettevõtte jätkusuutlikkuse poliitika rakendamist, seoses juriidiliste nõuete täitmisega, töötajate koolitamisega ning ettevõtte keskkonnategevuse tulemuslikkuse registreerimise/jälgimisega.

Rand arendab järgmise kolme aasta jooksul ettevõtete sotsiaalse vastutuse programmi

Jätkusuutlikkuse programm hõlmab 3 aastat ja näitab, milliseid keskkonnasäästlikkuse meetmeid võetakse kasutusele selle aja jooksul gaasi, elektri ja jäätmete tarbimise vähendamiseks (ennetamine). Poliitika hõlmab ka tegevusi ja meetmeid hangete, transpordi, juhtimise, kogukonna kaasamise jms valdkonnas. Võtke juhendiks rahvusvahelised Sinilipu kriteeriumid.

Iga töötaja saab anda oma panuse CSR –i

Ranna haldajal on kava, mille kohaselt saavad kõik töötajad anda oma panuse ettevõtete sotsiaalse vastutuse/jätkusuutlikkuse saavutamisse. Näiteks see võib olla "soovituste kast", kus töötajad saavad esitada oma ideid ranna jätkusuutlikkuse suurendamise kohta.

Ranna haldaja võtab kontrollperioodi jooksul kasutusele vähemalt kaks meetet, et edendada kogukonna kaasamist ja sotsiaalset vastutust

Sotsiaalne/kogukonna kaasamine

Ranna haldaja võtab kasutusele vähemalt kaks meetet, et soodustada jätkusuutlikke suhteid lähiümbruses ja täita oma kohustust sotsiaalvaldkonna paremini toimimises.

Näiteks ranna haldaja:

- edendab häid suhteid kohalike elanike/sidusrühmadega ja töötab nendega pikaajaliste suhete nimel (pakub tasuta võimalusi, korraldab tasuta üritusi, pakub iga-aastaselt midagi võimalike ebamugavuste kompenseerimiseks).
- stimuleerib kohalikku majandust/
- teeb koostööd teiste kohalike organisatsioonidega, nagu kohalikud ühendused, keskkonnaorganisatsioonid jne.
- osaleb aktiivselt heategevus- või looduskaitseorganisatsioonis.
- pakub heategevuseks tasuta suhtlusplatvorme.
- jagab jätkusuutlikke kingitusi ja/või müügiartikleid.
- sponsoreerib sotsiaalseid/kogukondlikke organisatsioone otseselt või kaudselt, materiaalselt või mittemateriaalselt või on pühendunud sotsiaalsele eesmärgile
- osaleb aktiivselt heategevuses.

Green Key puhastusvahendite must nimekiri

FEE/Roheline Võti

Rohelise Võtme programmi puhastusvahendite must nimekiri

Musta nimekirja on koostanud konsultantorganisatsioon Ecoconso.

See loetelu hõlmab mitmeotstarbelisi ja sanitaartooteid (tüüpilised puhastusvahendid). Puhastamiseks mis tahes muus piirkonnas, mis vajab spetsiaalseid tooteid, tuleb kontrollida vastavust siseriiklikele õigusaktidele.

Pindaktiivsed ained:

Pindaktiivsed ained, mis ei ole aeroobsetes tingimustes kergesti biolagunevad.

Pindaktiivsed ained, mis ei ole anaeroobsetes tingimustes biolagunevad ja mis on klassifitseeritud H400/R50 (väga mürgine veeorganismidele), alküülfenoleetoksülaatide (APEO), onüülfenoleetoksülaatide (NPEO) ja derivaatidega.

Kvaternaarsed ammooniumühendid, mis ei ole kergesti biolagunevad.

Lahustid jt ained:

EDTA (etüleendiamiintetraatsetaat) ja selle soolad, fosfaadid.

Happed:

Fosforhape, vesinikkloriidhape, väävelhape.

Alused:

Ammooniumhüdrosiid.

Lahustid:

Pesuained, mis sisaldavad üle 6 massiprotsendi lenduvaid orgaanilisi ühendeid keemistemperatuuriga alla 150 ° C.

Kloor:

Reaktiivsed kloroühendid (näiteks naatriumhüpoklorid).

Konservandid/säilitusained:

Formaldehüüd.

Antimikroobsed või desinfitseerivad koostisosad, mis on lisatud muuks otstarbeks kui säilitamiseks.

Bioakumuleeruvad säilitusained, mis on klassifitseeritud kategooriatesse H410, H411, R50/53 või R51/53. Säilitusaineid ei loeta bioakumuleeruvateks, kui BCF <100 (biokontsentratsioonitegur) või logKow <3 (log oktanooli/vee jaotuskoefitsient)